

μένη βασιλοπούλα, ή παραριγμένη σταχτοπούτα— τρισώρια κόρη πκνέμορφης μάνας—έτοιμάζεται να καθίση στον μοναδικό θρόνο τής πατρικής κληρονομίας. Καί σεις σκαλίζετε φέρετρα; Καί σεις νοσταλγεύετε ρυτίδες;

Τά χελιδόνια πλημμύρησαν τήν γή μας με τίς φωλιές τους· δέν τά είδατε; ή άνοιξη που μνηούσαν έφτασε· σιγά σιγά θά πρέπει να έτοιμαστούμε για τó καλοκαίρι και τó θέρος. Προσπαθήστε να βγάλετε τά σκουριασμένα γυαλιά σας και θά τά δήτε όλα, θά δήτε και τά μύλα που άρχισαν να ώριμάζου.

Και τώρα, θέλετε, σώνει και καλά, να γυρίσουμε πίσω στον χειμώνα; γυρεύετε τήν νεκρα τής παγωνιάς; όνειρεύεστε τήν όμορφιά του νεκροταφείου; Φαντάζεστε ότι σας είναι δυνατό, σε σας, να σταματήσετε τó γενικό άνθισμα; Και νομίζετε πως θά προστάση ο απέλεκός σας να κόψη άσπλαχνα όλους τούς κόμπους, όσοι έφούντωσαν, όλα τά κλωνάρια που άπλωσαν, όλη τήν φουσκοδεντριά, όλη τήν βλάστηση, όλη τή ζωή που ξανάνωσε τήν πολύπλαγκτη γή; έλπίζετε να μαράνετε με κρύα πνοή με παγερό φύσημα, τά λουλούδια που έβγήκαν;

Ω τά τριαντάφυλλα, οί παπαρύνες, οί βιολέτες!

Σάν αδύνατο μου φκίνεται. Ποιός να έχη δικιο: "Ας έχουμε ύγεια και έλπίζω πολύ γλήγορα να τó δούμε."

*

Και τώρα, αγαπητέ κύριε, σας σφίγω φιλικά τó χέρι—αν έννοιετε τó δίνετε σ' έναν άπαύσιον; κτλ.—και σας ζητώ συγγνώμη, αν σας έθάρυνα με τήν κουραστική και—πολύ φοβούμαι—έχι και τόσο πειστική πολυλογία μου. "Αν κάπου κάπου αναγκάστηκα να μιλήσω κάπως χοντρά και να μεταχειριστώ έκφράσεις για τίς όποιες σας έκατηγόρησα, αν έδω κ' εκεί έκοίταξα να γυρίσω τó πράμα στο άσπεϊο, συγχωρήστε με· αίτούμαι ύμας μυριάκις συγγνώμην."

Μόλα όσα λέτε, είμαι φύσις εύγενής, αλλά τó γράμμα σας με άλλαξε· εκατά τήν στιγμήν ότε έπεράτωσα τήν ανάγνωσιν τής ύμετέρας, με έπιασε μελαγχολία· είμαι δηλαδή και φυσικά τέτοιος, έπιροεπής, αλλά τή φορά αυτή με περιτριγύρισαν μαύρες σκέψεις. Έπρεπε να ξεσκάσω να άποδιαρραγώ, καθώς υποθέτω, θά λέγατε, γιατί πραγματικώς είχα . . . ξέρετε τί.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'.

*Ακτις άσλιου.

"Η Κατινούλα είτα να φύγη από τó Παρίσι τήν παρασκευή, δεκαπέντε του Άλωνάρη, με τήν Άννα και με τόν Πάβλο. Έπρεπε να βρεθούνε στο σταθμό, πριν από τίς όχτώ και τριάντα πέντε τó βράδυ, που ξεκινούσε τó τραίνο. Από τίς έξη κατέβηκε ή Κατινούλα και κάθησε μια στιγμή, νάνασάνη, στην τραπεζαρία, προτού πάη στο έργαστήρι τής Άννας, όπου κουβαλήσανε πιά και τó σεντουκάκι της, για να είναι όλα έτοιμα και να μην έχη σάλας ή άρρωστη από τήν άβλη ώς τήν πόρτα, παρά λίγα βήματα και νάνεβη άμέσως σταμάξει. Μα δέν μπόρεσε από τήν κάμερή της να τραβήξη μ' έ-

*) Η αρχή του στο 228 φύλλο.

Έπειτα μου φάνηκε ότι αν έπαιρνα τó πράμα όλως διόλου στα σοβαρά, θά κατανοούσε πολύ τραγικό.

Άκόμη δέ και δύσκολο πολλές φορές για μένα και τήν άπάντησή που θάπρεπε να σας δώσω. Ρωτάτε λ. χ. αν προτιμούμε τόν γοτθικό ρυθμό από τόν άρχαίο και αν τόν θεωρούμε ανώτερο του· έγώ προσωπικώς προτιμώ τόν Βυζαντινό, αλλά πολύ θά δυσκολευόμουν αν έπρεπε να σας πώ τόν λόγο. Μας λέτε έπειτα να μεταβώμεν παρά τοίς έχθροίς ήμών· που να κάθωμαι τώρα να συζητώ μαζί σας, αν αυτό είναι σωστό ή όχι, και σε ποιούς άπ' όλους να πάμε. Που να σας εξηγώ άκόμη τούς λόγους για τούς όποιους προτιμώ τά σημερινά κολάρια και μάλιστα τά κατεβαστά, τά διπλά, τά άπάνω κάτω όπως τάκουσα, τά rabattu, όπως τά λένε οί φραντζεζομαθημένοι.

Για όλα αυτά μιλούμε αν θέλετε και αν δέν βαρειέστε καμιά άλλη φορά· υποθέτω ότι θά τó κάnete με προθυμία, άφου και σεις δέν είστε από κείνους "οί όποιοι όνειδιζουσι τήν πατρίδα δυστυχούσαν·"

Και τώρ πριν κλείσω τó γράμμα μου ήθελα να προστέσω μια φιλική συμβουλή ή να τελειώσω με μια παράκληση.

Ήθελα να σας συστήσω, πριν άποφασίσετε να ξανανακατωθήτε στο ζήτημα που έχει κάμποσα άγκάθια, και ή απειπίθησις ύμών ως "Έλληνας επί τó δικαίον σας έπαναδω τó θάρρος να είπητε άπεριφράστως τήν γνώμην σας", να φροντίστε πριν να γίνετε έργατης του Γλωσσολογίου Έρμου· ή αν δέν σας χρειάζεται, να κάμετε τουλάχιστο τήν γνωριμιά του.

Και ήθελα να σας παρακαλέσω, να μη άνακατώνετε στα καλά καθούμενα με τó γλωσσικό ζήτημα, προγόνους, μεγαλεία, μνημεία και όμορφιές.

Πιστέψατέ με, όλ' αυτά τά βλέπουμε, τά καταλαβαίνουμε, τά αίστανόμαστε κ' έμεις, όσο γίνεται καλά· πολύ φοβούμαι μάλιστα ότι έσεις δέν πολυσκαμπάζετε.

"Αν φαντάζεστε ότι ή διαπαιδαγώγησή που δίνει και που πρέπει να δώση στα Έλληνόπουλα και τίς Έλληνοπούλες τó άφθαστον κάλλος του μνημείου και ή άττικός ούρνος, είναι τά διατριανεί, (έτσι τά γράφετε), τά προόθεντι, τά διαρραγώσι, και όλα τά τέτοια άπογεύσματα με τά όποια βλέπω είναι γεμάτη ή γλώσσά σας, κάποιο μεγάλο λάθος κάnete. "Αν σας έπέρασε ή ιδέα ότι για

να μη άπαρνηθή κανείς τά πάτρια είναι ύποχρεωμένος να φορή εις κείονα τόν άπαντα τó ίδιο ρούχο, να τó ξερομπάλωνη και να μη πλύνεται, και ότι πρέπει να κολλήση στην ασημαίξ του Ταναγραίης και Καρυάτιδες και όλο τó άρχαιολογικό μουσειο, είστε διπλά γελασμένος.

Μας έφάγατε ταύτιά με τούς προγόνους σας· θάλεγε κανείς πως έρχεστε όλότσα από τόν Μιλτιάδη, Βουζών ταύτια μας από Φειδιά και Περικλή. Μας ξεκουφάνετε με τούς άρχαίους θεούς και ήμισούς. Αυτοί όλοι είναι μαζί μας· αυτοί έγέννησαν τόν άγώνα μας, αυτοί μας σκεπαζου με τήν προστασία τους, αυτοί μας έμπνέου θάρρος, μας φυσούν έκκαρτέρηση. Πάλι ο Κερδώς σας σας γέλασε, και άρχίζω τώρα να πιστεύω ότι ο κύριος αυτός στού όποιου τó γραφείο άπλως έργάζεστε δέν έχει καμιά σχέση με τούς άρχαίους θεούς.

Δέν είναι καθόλου άμαθια ότι "άποκηρύττομεν" (ποιός είναι ο άσπεός; δείξτε μου τον) τήν γλώσσαν (τήν γλώτταν, θά θέλετε να πήτε) του Πλάτωνος και Άριστοτέλους. Είναι μεγάλο χοντρά ψέμα, ότι ζητούμε να τήν εκλιδώσωμεν τήν άρχαία γλώσσα. Που σας πέρασε ή ιδέα; Αυτό και να θέλαμε να τó κάνομε, δέν θά γίνονταν, έπειδή ή γλώσσα αυτή δέν ύπαρχει πιά. Για να γίνη αυτό που παριστάνετε, θά έπρεπε να σηκωθή κανείς άρχαίος (πιστεύετε στα βρυκολακισματα;) και να τού πετάξουμε στο πρόσωπο ένα καλαμάρι. "Η μήπως έννοιετε τίς μελανίες (δέν ξέρω πως τίς λέτε έσεις· μη έλπίζω να νοήτε) και τά μελάνια, που χύσαμε παιδικά στα σχολικά κείμενα. Αυτό όμως δέν έγινε με κακό σκοπό, και έπειτα μου φαίνεται και σε σας θά συνέβαινε κάποτε. Έχετε επίσης πάρα πολύ μεγάλο άδικο, όταν μας κατηγορείτε, έπειδή τάχα βρίσκουμε στην γλώσσα αυτή του Πλάτωνος, "έν τή γλώσση ταύτη", τί "ατ άποκρουστικόν" (θεός φυλάξοι!) "ατó έπιλήψιμον· μόνο τó και διαρραγώμεν, δέν μας πολυαρέσει, μη έλπίζω να μη τó είπε ο Πλάτων), τó σχολαστικόν (ώ ω!) τó άποθηστικόν" (α, έδω τά μπερδέψαμε πάλε. "Αν ένας άρχαίος ο Πλάτων φέρ' είπω, έλεγε έτσι, θά τού λέγαμε ότι δέν ήξερε τά ρωμαίικα τής έποχής του, άφου και ή πιο πρόστυχος σύγχρονός του άγράμματος χωριάτης κάθε μανάβης, μπακαλής και χαμαλής έλεγε άπωστικός).

Δέν θέλω να πώ περισσότερα· έλπίζω να είναι άρκετές αυτές οί έξηγήσεις και να μας άκούστε επί

ναν κόπο στο έργαστήρι. Θέλησε να ξαναδής και τήν τραπεζαρία. Δυό σερβίτσια μόνο βαλμένα—και που δέν τάβαλε άφτή—για τήν Άννα και για τόν Πάβλο, άφου έλειπε ο Κύριος, άφου έλειπε κι ο άγγελός της. Και τó μικρό τους τó γέμα, τó προταξιδιάτικο και τó στερνό τους στο σπίτι, άφτή δέ θά τó σερβίρη. Άχ! άφτή μήτε βούκκα ψωμί δέ θάγγιξη. Τό φαγι, τó σιχαίνεται. Που άρεξη; Κούραση άκατανίκητη έδω και μέρες τήν πλακώνει. Νάκουγε τουλάχιστο τίς κουβέντες του τραπεζιού, ναβλεπε τó παιδί της! Δέ βαριέσαι; Κοίταξε ή Κατινούλα τίς δυό θέσες τίς άδειανές, και δάχρια πικρά τής στάξανε από τά μάτια στα λιγνεμένα τά μάγουλά της τά κατάχλωμα. Θά γυρίση άραγες στην τραπεζαρία; Καλέ, δέν τόννοιθε τάχα πως του κάκου και τέλειωσε; Τί φελξ να δένεται και να κλαίη, να ένοχλή και τούς άλλους; Τί να τρέχη στην έξοχή, τί να γυρίβη στην Κερμαρία, τί να πελπίξη τή Μοίριτα με τά χάλια της, ή και με τó θανάτó της; "Ας πεθάνη μακριά της. Σάν είναι να φοφήση, ας φοφήση και δώ. Άκόμη λίγο και φώναζε τήν Άννα, για να τής πη, για να τής ξηγήση πως κι ο κ. Λανέζος τής τó παράγγειλε να μείνη, όσο είναι αδύνατη, πως δέν έρχεται άπόψε

μαζί τους και πως θάρβη κατόπι, άμα συνήθειη πρώτα να σηκώνεται τάπόγεμα, για να μη βρεθή έτσι, με μιάς, από τó κρεβάτι στο τραίνο, που μπροεί και να τήν πειραξη. Μελετούσε κι άλλα να στοχαστή να τήν πείση, γιατί με κανέναν τρόπο δέν ήθελε να τής δείξη τί γινότανε μέσα της. Άχ! και ψέματα να σοριστή, φτάνει, φτάνει να μη φύγη. Πως να φύγη κιόλας; Στην καρέγλα της γαρμισμένη, άξια δέν είτανε πόδι να κουνήση. Στην τραπεζαρία, όπου έλεγε ο Κύριος τόσα και τόσα για τήν έχιδνα τής Χρύσας, έπρεπε κ' ή Κατινούλα να καταλάβη πως δέν έχει γλυτωμό.

Έκει, εκείνη τή στιγμή, άποφασίστηκε άλήθεια κ' ή τύχη τής Κατινούλας. Πήρε άπάνω της, έκαμε σφόρτσο τρομαχτικό, ξεκολλήθηκε από τήν καρέγλα που λές και τήν κρατούσε, περπάτησε, άνοιξε τήν πόρτα, κατέβηκε από τó σκαλάκι στην άβλη και για να είναι σίγουρη πως δέ θά πείση στη μέση τής άβλης, τó δραστήριο τó κορίτσι έκσεψε με μιάν άνάσα και πήγε στο έργαστήρι τής Άννας, που πριν από τήν Άννα τó είχε δικό της "Όλια. Τήν Όλια θυμήθηκε άραγες ή Κατινούλα θυμήθηκε τή Μοίριτα ή θυμήθηκε τόν Κύριο ή ή θυμήθηκε μόνο και μόνο τή ζωή; Ποιός τó ξέρει τί έγί-

τέλους. Σὰς παρακαλοῦμε θερμὰ θερμὰ, ἀφῆστε γιὰ ὄνομα θεοῦ ἤσυχον τὸν Παρθενῶνα ἀπάνω στὴν Ἄκροπολη, ἀφῆστε τέλος πάντων τὸν Πλάτωνα, σκοτισμένο καθὼς εἶναι στὸ ντουλάπι καὶ μαζί με βοτανικές καὶ ἀλγεβρικές σας, μὴ ξυπνᾶτε μὲ τίς φωνές σας τὸν μακάριο ὕπνο τῶν ἀρχαίων ψυχῶν, μὴ τοὺς παραφώρτωνεστε σὲ γλώσσα πού δὲν καταλαβαίνου, μὴ μιλήτε τόσο ἄσεβα στὴν Πολιοῦχο. Ἄν εἶναι τίποτε πού τίς θυμῶνει, ἂν εἶναι κανεὶς πού σὺν βραχνᾷ; φαρμακῶνει τὴν γλῶσσα τοῦ ὕπνου τους, δὲν εἴμαστε ἐμεῖς, ἀλλὰ εἰσεῖς. Οἱ ἀρχαῖοι θεοί, σας τὸ εἶπα, εἶναι μαζί μας· ἐμεῖς εἴμαστε τὰ γνήσια παιδιά τῶν ἀρχαίων, ἐμεῖς, πού γυρεύουμε νὰ τοὺς μοιάσουμε χωρὶς νὰ τοὺς μοιάζουμε· ἡ Πολιοῦχος μᾶς ἔχει τάξει τὴν νίκη.

Μὴ φαντάζεστε ὅτι θὰ ἔρθουν νὰ κατοικήσουν στὴν ἐκκλησιά πού ἐκατὸν χρόνια τώρα ἀγωνίζεστε νὰ τοὺς χτίσετε ἐπάνω στὰ μεγάλα ἱερέπια, μαζεύοντας ἀρχαῖα ρημάδια καὶ στοιβάζοντας κιτρινασμένα συντρίμματα. Μὴ σας περάσῃ ἡ ἰδέα, εἶναι βλασφημία, ὅτι θὰ δαχτοῦν ἀπὸ ζωντόνευρους ἱερεῖς, μὲ κουρελομπαλωμένα ἄμφια, προσευχὴς ἀντιγραμμένες, προσευχὴς πού δὲν ἀναβλύζουν, πού δὲν βγαίνουν ὁλόγισα ἀπὸ τὴν καρδιά στὰ χεῖλη.

Ἐκεῖνη πού εἶχε τὸ σπῆτι τῆς στὸν Παρθενῶνα, ἐκεῖνη ἡ ὁποία κάθε τέσσαρα χρόνια ἔλλαζε φορεσιά καὶ χρειάζονταν καινούριο πέπλο, δὲν θὰ καταδεχτῆ τώρα νὰ τῆς τυλίξουν τὸ θεῖο τῆς κορμὶ μέσα σὲ ξεβαμμένο σάβανο.

Τὴν στιγμή πού ὁ μέγας Πᾶν ἀπέθανε, τὴν στιγμή πού ἡ Πνοή τοῦ Κλασικισμοῦ ἔσθυσε καὶ χάθηκε ἀπὸ τὴ Ζωή, διπλοκλείστηκες καὶ σὺ, Γλαυκομάτα μου, περίλυπη στὸν δοξασμένο σου ναό. Ὅταν ἀπίσβετο τὸ λάλον ὕδωρ, ὅταν αἱ γῆ σου ἐρημώθηκε καὶ δὲν ἔβγαζε πιὰ λουλούδια, ὅταν σωριαστικῆ ἡ ἀδαϊδαλός σου «αἰλά» ἀπὸ τοὺς ἀνίδεους, ἐφυγες, ἐπέταξες φοβισμένη καὶ περιμένεις ἀπὸ τότε τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου», καρτέρεις νὰ ἔρθῃ ἡ ὥρα καὶ ἡ στιγμή, πού θὰ σοῦ ὑψώσουμε ἀπὸ καινούριο Πεντελίσιον ἕνα καινούριο Παρθενῶνα.

Τί νὰ λές, ὦ Ἀρχηγέτι, ἰδανικό πού ἐνσαρκώνεσαι στὰ ἀριστουργήματα; τί νὰ συλλογίζεσαι, ὦ Λαχτᾶρα μᾶς ἐσὺ, ὅταν μᾶς θεωρεῖς; Ἐσὺ εἶσαι ἡ ἀπλή καὶ ἀληθινὴ Ὁμορφίη, ἐσὺ εἶσαι ἡ μυαλωμένη Σκέψη, ἐσὺ εἶσαι ἡ Σοφία, ἐσὺ εἶσαι ἡ Ἀλήθεια, ἐσὺ εἶσαι ἡ Ζωή. Θεὸς τῆς Ἰδέας μᾶς, θεὸς τοῦ Φωτός, πού ἔχεις θαμμένο λοιπὸν τὸ γοργόνειό σου καὶ

δὲν μαρμαρώνεις τὴν Ψευτιά; πῶς δὲν στέλνεις κανένα ἀπὸ τὰ στροπελέκια τοῦ πατέρα σου, νὰ φωτίσῃς τὸ Σκοτάδι καὶ νὰ κεραυνώσῃς τὰ χεῖλη πού σὲ ἱφάνταστηκαν Πρόμαχοι τους; Περίλυπη θὰ κουρᾶς τὸ κεφάλι, πικραμένη θὰ κοιτάζῃς τὴν νέκρα καὶ τὴν ἐρήμωση πού βασιλεύει στὸ δαιμόνιο πτολίεθρο καὶ θὰ μουρμουρίζῃς γιὰ τοὺς αἰώνιους ἀπογόνους, γιὰ τοὺς τρώφιμους τῶν περασμένων μεγαλείων, γιὰ τὸ ἔθνος τῶν καινούριων Ἑλλήνων, γιὰ κείνους πού τόσο σὲ παραγνώρισαν:

Même ceux qui t' honorent qu' ils doivent te faire pitié !

Ἐσὺ ὅμως ἀκουσες τὴν βαθυστόχαστη προσευχὴ τοῦ βάρβαρου θαυμαστῆ σου καὶ βίβλια θάκουσῃς καὶ ἐμᾶς, πού τὰ ἴδια σὲ παρακαλοῦμε. Λυπήσου Θεοῦπῃ, τὰ νόθα παιδιά σου, πού γυρεύουν νὰ πλώσουν στὴ γῆ, πού τόσο ἀγάπησες, ἕνα ἀποπνιχτικό σκίπασμα ἀπὸ μολύβι. Μὴν τοὺς συνεριστῆς· δὲν ξέρεις τί μαγεία βρίσκεται κάποτε μέσα μέσα σὲ μιὰ ψευτικὴ λατρεία· δὲν ξέρεις πόσο δύσκολο εἶναι νὰ ξεκολλήσῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν καρδιά του χορδὴς εὐαίσθητες, νὰ ξεριζώσῃ θύμωσες γλυκεῖες. Ἐσὺ ξέρεις καὶ πῶς δὲν εἴμαστε ὅλοι τέτοιοι. Μὴ μᾶς ἀποπάρῃς καὶ ἐμᾶς, μὴν ἀπελπιστῆς γιὰ τὸν περιούσιό σου λαό.

Ξέρεις ὅτι θὰ σοῦ ἐτοιμάσουμε ἕνα καινούριο ναό, ξέρεις ὅτι θὰ σοῦ ὑψώσουμε καινούριους βωμούς, ξέρεις ὅτι σοῦ ἔχουμε τονίσει ἕνα καινούριο ὕμνο, στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ σου, πού τόσο ἀγάπησες.

Ἐσὺ, Ἰδέα, μᾶς ἐφώτισες, ἐσὺ ἀγνή κόρη, μᾶς ἐσήκωσες ἔξω ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτο ὄχλο· ἐσὺ, Ἀρεῖα, μᾶς ἐβοήθησες γιὰ νὰ σηκώσουμε τὸν ἱερό σου πόλεμο· ἐσὺ Δημοκρατία, εἶσαι μὲ τὸ λαό· ἐσὺ Πρόμαχο, παραστέκεσαι· ἐσὺ Ἐργάνη, ὑποστηρίζεις τὴν ἐργασία μᾶς· ἐσὺ Ὑγιεία, θὰ φέρῃς τὴν πνευματικὴ ὑγεία σου στὸν ἀρρωστημένο· ἐσὺ Σώτειρα, μᾶς ἐπεισεῖς ὅτι γιὰ νὰ σωθοῦμε πρέπει νὰ σπᾶσουμε ἀλύπητα τίς βάρβαρες ἀλυσίδες· ἐσὺ Νίκη, φτερουγιάζεις γύρω ἀπὸ τὰ κεφάλια μᾶς, ὅσο πού νὰ νάρθῃ ἡ ὥρα νὰ μᾶς στεφανώσῃς.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

Μόναχο 1.1.07.

νε μέσα τῆς γιὰ νὰ κατορθώσῃ καὶ τὰκατόρθωτο: Ἐστὶ τουλάχιστο μπόρεσε νὰ φύγῃ τὸ βράδι μὲ τοὺς ἄλλους. Μὴ βωτᾶτε τί ταξίδι. Ταξιδεβε ἡ Ἄννα δέφτερη θέσῃ μὲ τὸν Πάβλο καὶ θέλησε νάχῃ τὴν Κατινούλα μαζί τῆς στὸ ἴδιο τὸ βαγόνι. Μὰ ἡ σιδηροδρομικὴ ἐταιρία φαίνεται πῶς γιὰ τὸ τραῖνο ἐκεῖνο θάπρωσῃς νάχουνε τὴν ἄδεια οἱ ταξιδιώτες νὰ εἶναι ἀρρώστοι μόνο στὴν πρώτη καὶ στὴν τρίτη θέσῃ, ἐπειδὴ στὴ δέφτερη ἔλειπε ὁλόγισα κάποιο μέρος πού καὶ ἔβρωστος νὰ εἶσαι, μπορεῖ περίφημα νὰ τὸ χρειαστῆς σὲ δρόμο δέκκ ὥρων καὶ παραπάνω. Σπᾶσανε τὰ κόκκαλά τῆς στους ξύλινους τοὺς πάγκους, καὶ σὰ σηκωνότανε νὰ πάῃ δίπλα, πού ἡ σὺχια ἡ ἀράτεια δὲν τῆς ἔκρινε, τὸ χαιροῦτανε καὶ ἀπὸ λιγάκι, ἀφοῦ μ' ὅλη τὴ δυσκολία τῆς νὰ σταθῇ, τὸ κορμὶ τῆς τὸ βασανισμένο ξεκουραζότανε ἀπὸ τὸ μαρτύριο τοῦ ξύλου. Πού νὰ τὸ συλλογιστῆς κιόλας νὰ τὴ βάλῃ ἀλλοῦ ἡ Ἄννα, στὴν πρώτη θέσῃ, ἀφοῦ ἴδια δὲν ἔπαρνε καὶ ἀφοῦ κανένας γιατρός, μήτε ὁ κ. Ἀμάρος μήτε ὁ κ. Λανέζος, δὲν τῆς λέγανε φητὰ τί τρέχει:

Φτάσανε σάββατο πρωῖ, στίς ἔξη. Σερνότανε πιὸ πολὺ παρὰ πού πατοῦσε χέμω ἡ Κατινούλα, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ τραῖνο, καὶ τῆς ἀπόμνησε

ἀκόμη ἀπὸ τὸ σταθμὸ ἔσα μὲ τὴν Κερμαρία μιὰ ὄρα δρόμος μὲ τᾶμάξι. Ὅταν ἔρθανε στὸ Χαμνοκόρφο, ὁ Ἀντρέας πού πρόθυμος ἔτρεξε νὰ τοὺς ἀνταμώσῃ, πού νόμιζε κιόλας πῶς θὰ δῆ τὴν Κατινούλα γιατρεμένη, ἀπόρησε μὲ τὴν ἀλλαγὴ. Τοῦ ξήγησε ἡ Ἄννα πῶς τὴν κούρασε τὸ ταξίδι — ἀκούς ἐκεῖ! — πῶς κάλλια νάνεθῇ στὴν κάμερῃ τῆς, νὰ πλαγιάσῃ ὡς τὸ μεσημέρι. Ἀνέβηκε, δηλαδὴ ἀναγκάστηκε ἡ Ἄννα μὲ τὸν Ἀντρέα νὰ τῆς δώσουνε χέρι στὴ σκάλα, νάνεθῃ. Ἀμὰ βρήθηκε στὴν κάμερα, θέλησε ἀμέσως νὰ πέσῃ καὶ ντυμένη. Κάθησε ὄρθια στὴ μέση τοῦ κρεβατιοῦ. Ἀδύνατο νὰ γυρίσῃ, νὰ σηκώσῃ τὰ γόνατά τῆς, νὰ ξαπλωθῇ. Τὰ πόδια τῆς πρησμένα, πονεμένα καὶ κίνημα δὲν εἶχανε. Τὸνοιωσες καὶ δὲ βαστάχτηκε, τὴν πιάσανε τὰ δάκρυα. Φαντάσου, ἡ Κατινούλα νὰ κλαίῃ μπρὸς στάφεντικά, τί θὰ εἶτανε! Τὴ βόηθησε ὁ Ἀντρέας, τὴν ἡσώχασε, τῆς ἔφερε τὴ Μοιρίτα καὶ γύρισε στὸ γραφεῖο του.

Πῆγε ξανά στὸ γραφεῖο του. Ἡ φωνὴ ὅμως ἐκεῖνη, τὸ κλάμα ἐκεῖνο τῆς ἀρρώστιας, μάλιστα στὴ διάθεσῃ πού εἶχε τότες, τὸν ταραξάνε. Τὸν παραξενέβανε κιόλας. Δὲν τοῦ φαινότανε λογικό, ταχτικό δὲν τοῦ φαινότανε, ἡ Κατινούλα νὰ βγῆ πιὸ

ΑΠΟ «ΤΟΥΣ ΗΣΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

8

Σὰν φῶς κερνοῦ πίσω ἀπ' τὰ δάχτυλά σου
Ποῦ κάθε κηρὸ τους σὲ ρόδο ἀλλάζει,
Εἶδα τὸν ἔρωτα ν' ἀργοχαράζῃ
Μὲς στὴν ἀδῶα καὶ ἀκύναντη καρδιά σου.

Καὶ μὲ μάτια ἡδονῆς πού ξελοιάζει
Βυθίστηκα σὴν ἀύλη αὐτῆ φωτιά σου
Κ' εἶπ' ἡ ψυχὴ μὲς στὴν καρδιά μου: στάσου
Καὶ ρούφα ἀεὶ τὸ φῶς ποῦ ἀγάπη στάζει.

Μὰ σβύστηκε τὸ φῶς σου σὴν ἀνιάρη
Κ' ἐγὼ κάποιου ἄλλου κόσμου μὲ λαχτᾶρα
Τὸ δρόμο πῆρα, μόνος καὶ θλιμμένος.

Κι' ὄσες νύχτες δὲ φέγγει στὰ δνειρά μου
Τὸ φεγγάρι, διαβάζω τα γυρμένους
Σ' ἕνα φῶς ὅπου καίει μὲς στὴν καρδιά μου.

9

Η ΜΑΝΝΑ ΦΥΣΠ.

Κάποτε ἡ μάγνα μου ἡ λησμονημένη
Μὲς στὸ παλιὸ τὸ σπῆτι μὲ καλεῖ
Καὶ τῆς καρδιάς τὰ κρύφια μοῦ μιλεῖ,
Μοῦ λέει τὴ ρίζα τῆς ζωῆς πού βγαίνει.

Καὶ βλέπω πῶς γεννιέται τὸ πουλί
Καὶ τ' ἀπλερο ζωῆφι πῶς ἀξάνει
Καὶ τὸ χυμὸ στὰ φύλλα πού ἀνεβαίνει
Τὸ πρῶτο παίρνω ἀπὸ τὸ φῶς φίλι.

Στάλαν τὴ στάλα πίνω τὴ ζωὴ
Σὰν τὸ γλυκὸ κρασίμι τὸ χαιμῶνα
Καὶ στῆς χαρᾶς μου τὴν ἀπλή κορῶνα

Μαργαριὰρι ἡ πᾶσα εἶναι οὐγγιή.
Ζωὴ καὶ φῶς γεμίει δὴ ἡ ψυχὴ μου,
Ἄχ, νὰ εἶταν ἔτοι ὁλόκληρη ἡ ζωὴ μου!

10

Νύχτα γλυκεῖα. Στῆς θάλασσας τὰ πλάτια
Κῦμα, πανὶ ἢ ἀφρὸς δὲν ἀρμενίζει,
Τοῦ φεγγαριοῦ μονάχα ξεχειλίζει
Τὸ φῶς, πού οἱ ξέρες κόφτουν σὲ κομμάτια.

Γύρω δια μιὰ μαγεία νανορίζει
Κι' ἀπ' τῆς γαλήνης τ' ἀύλα τὰ παλάτια
Σκοροῦν μιὰν ἔκσταση χιλιάδες μάτια,
Κάθε ψυχὴ στὴ νύχτα φτερουγίζει.

Καὶ ἀπιαστο μὲς ἀπ' τὰ στήθια βγαίνει
Κι' ὡς ἀγια προσευχὴ ψηλὰ ἀνεβαίνει.
Μὰ στὴ βαθειὰ τῆς φύσης ἡσυχία

Κάποιο δοξάρι σὲ βιολεῖ ἀγογιρίζει,
Ἀεὶ τὸ φεγγάρι ἀπὸ τὴ γοητεία
Τὸ μεταξένιο του μαγνάδι σκίζει.

1905

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ἀνήμπορη ἀπὸ μιὰ κλινική, νὰ λήθῃ ὁ γιατρός πῶς θὰ δυναμώσῃ ὡς τὸν Ἄη Δημήτρη, καὶ ἀοτῆ, ὅτι πού ἐρχεται στὴν ἐξοχὴ, νὰ χεροτερεθῇ. Προσπάθησε ἡ Κατινούλα νὰ δουλέψῃ. Τοῦ κάκου. Δὲν τὰ ταίριαζε ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ νοῦ του καὶ ἀνησυχούσε. Τὴν ἀβριανῆ, μίλησε τῆς Ἄννας, νὰ τὰ ξεκαθαρίσουνε τὰ πράματα. Τοῦ ξαναεῖπε ἡ Ἄννα τὰ λόγια τῶ γιατρῶνε. Μοναχὴ τῆς ἡ Κατινούλα θὰ καλητερέψῃ, μὲ τὸν ἀέρα, μὲ τὸ φαγι, μὲ τὸν περίπατο, ἀμὰ περάσῃ ἐννοεῖται ἡ κούραση τοῦ ταξιδιοῦ. Περίεργο δῖδου πού δὲν ἀνάλαβε ἀκόμα· θέλει καιρὸ. Ἡ Ἄννα βώτησε, πληροφορήθηκε. Θετικὰ, ὅσο γίνεται θετικὰ, τῆς τὸ βεβαιώσανε πῶς ἄλλο γιατρικό δὲν ἔχει. Ὁ κ. Ἀμάρος μάλιστα, σύμφωνα μὲ τὸν κ. Λανέζο, τῆς παραγγεῖλει εἰδῶνε εἰδῶνε δυναμωτικά, γιὰ τὸ καλοκαίρι. Χρειάζεται πομονή. Τὰ ἴδια βλέπει κανεὶς σ' ὅλες τῆς ἀρρώστιας. Ἐπειτα, καὶ τί ἄλλο νὰ κάμουνε; Δὲν μπορεῖ νὰ γελιοῦνται οἱ γιατροί. Ξέρουνε, καὶ γιὰ νὰναβάλουνε τὸ χειροῦργημα ὡς τὸν Ἄη Δημήτρη, σημαίνει πῶς θάχουνε κάποιους λόγους.

Τάκουγε ὁ Ἀντρέας, καὶ ἡ Πλάνη, πού δὲν ξεσκορπίζεται ἀπὸ τὰ μυαλά μᾶς μονοματιῆς, ἔφερε καὶ πάλι συννεφάκια ψιλὰ στὰ λογικά του, ἀνοιώ-

ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

Είναι αλήθεια πως είχα κάποια συγκίνηση το περασμένο Σάββατο όταν έμπαινα στο Βασιλικό Θέατρο, γιατί θάβλεπα στη σκηνή έργο 'Ελληνικό κα γραμμένο μάλιστα από τον 'Αριστομένη Προβελέγγιο, έναν ποιητή που ξεχωρίζει, όσο κι αν δεν έχει λευτερωθεί όλοτετα από τα κρίματα της περασμένης γεννιάς.

'Ερίξα μια ματιά γύρω μου κ' είδα κόσμο πολύ λίγο. 'Ο κόσμος έμεινε σπίτι του, γιατί δεν ενδιαφέρεται για 'Ελληνικά έργα' μά και κείνοι που ήρθαν, εκείνοι που γύρω μου βρισκότουσαν, είχαν ξένοι, ξένοι προς κάθε 'Ελληνικό, εκείνοι που στραβομουτσουναίζουν και λένε με ειρωνικό χαμόγελο «Α! 'Ελληνικό είναι το έργο!» Είναι εκείνοι που διαβάζουν τις βρωμοφυλλάδες για να τους παίρνει εφκολώτερα ο ύπνος και δε διαβάζουν για να ξυπνήσουν. 'Ολος αυτός ο κόσμος που πνίγει κάθε ανθισμα ζωής στον τόπο μας.

Είδα κάποια μέρα όλον αυτόν τον κόσμο να περνάει από τους ανθισμένους αγρούς που ποτίσαν με το αίμα τους ζωμάχοι της 'Ιδέας και να πατάει καταφρονετικά τους νέους άνθους, μουρμουρίζοντας σε ανόσια κραιπάλη, κάποια γαλλική καντσονέτα. Κι ανάμεσα σ' αυτούς όλους, είδα το βράδι κείνο και τους ξένους συγγραφέες, τον Πατερνόστρ, το Δαραλέξη και τον Τανάγρα.

'Ηθελα το έργο να πετύχει και ο ποιητής να θριασέψει στο πείσμα όλων αυτών των ξένων, γιατί αυτό ένθουσιαζόμουνα και χειροκροτούσα σε κάθε όμορφο που μ'έκανε να ξεχνιέμαι και ήθελα να παραβλέψω κάθε αϊφνήδιο και άτεχνα προετοιμασμένο, από τα πολλά που είχε το έργο, και που μ'έκανε να θυμάμαι τί κόσμο έχω δίπλα μου, πως βρίσκουμαι στο Βασιλικό Θέατρο, πως απέναντι είναι ή εκκλησία, πως το διεφθύνει ο Βλάχος, πως γραμματέας είναι ο Πετσάλης και άλλα πολλά.

*

Είναι αλήθεια πως χειροκρότησα πολύ και σε πολλές μεριές του έργου, είναι αλήθεια πως παρασύρθηκα σε ένθουσιασμό, μά στο τέλος έφυγα χωρίς ένθουσιασμό, έφυγα με τα χέρια στην τσέπη.

Θα και σιγά να του τα θολώση. 'Ακολούθησε τότες κάτι παραξένο, που το παθαίνανε τώρα οι δυο τους ή 'Αννα κι ο 'Αντρέας, γιατί αναθρεμμένη κι αυτή μαζί του από λεπτερόφρονο πατέρα, δεν ήξερε από μυστήρια, και μυστήριο έλεγε ό τι πρέπει κανείς αξέταστα να το παραδεχτή. 'Ωστόσο ούτε ο ένας το στοχαζότανε ούτε ο άλλος να ξετάση τα λόγια ενός γιατρού. Τα πιστέθανε και σώνει. Μια στιμούλα ίσως διστάζανε, σαν τον 'Αντρέα' κατόπι, τίποτα. Δεν έμπαινε πιά σε κίνηση ο νους τους. 'Η γιατρική καταντούσε δεσπτερη θρησκεία. Παλιό προγονική συνήθεια και τούτο, καθώς για τον 'Αντρέα του λεφοφύλλου τα ψιθυριστά. Και ζήτημα δεν υπάρχει πως μάς λείπουνε και τα χρειαζόμενα, ή επιστήμη κ' ή τέχνη δηλαδή, για να ξερεθνήσουμε μια διάγνωση, μια συνταγή και μια διαίτα. Δέ μάς λείπει όμως και μια όρθη κρίση, που μπορεί νάναι κοινή στους ανθρώπους, είτε γιατρούς είτε μή. Μά κάθε φορά που ή όρθη κρίση μέσα τους πολεμούσε κάτι να πη και δαρτη, άμέσως την έπνιγε το μυστήριο και σώπαινε. Το τρέμουμε το φως ακόμη, κι αποκουκουλώνομε γλυκά την κακομοιριά μας στο σκοτάδι. Γινόμαστε βουβόι και στραβοί. Μήτε βλέπανε μήτε ακούγανε πιά ή 'Αννα κι ο 'Αντρέας.

Τότε θυμήθηκα τον προαιώνιο δάσκαλο της δραματικής τέχνης, που κάπου λείει στην Ποιητική του, πως πολλοί δραματικοί δένουν καλά μά δεν καταφέρνουν και καλά να λύσουν το δράμα τους.

'Η λύση πρέπει να είναι μέσα στην υπόθεση και όχι κάτι που γίνεται για να γίνει με κάποιον τρόπο.

'Εδώ ο πατέρας του ασώτου πεθαίνει χωρίς να υπάρχει καμιά ανάγκη να πεθάνει, μ' έναν τρόπο άπιθανο. Και δεν είναι βέβαια αδύνατο να πεθάνει, μά είναι κάτι που δε βρίσκεται άρμονικά με το σύνολο πλεγμένο, κάτι που δε μάς δίνει της καθάρσης την τελειωτική φχαρίστηση, κάτι άπιθανο.

'Ο πατέρας αυτός ήταν τόσο λίγο συμπαθητικός από την αρχή του δράματος, που δε θα λυπόμαστε καθόλου κι αν τον έπιανε κόλπος μόλις μάς πρωτοφανερώθηκε, για να μάς άφίσει σε ήσυχία. Και τώρα πεθαίνει μόνο και μόνο για να μάς κάνει εκπληκτικό το τέλος, άφινοντάς μας ένα σωρό στην ψυχή μας κενά, αντί να μάς σύρει σε έλεον κί φόβον.

'Ίσως, όσο αν θέλετε το αδύνατο, δε βλάπτει στο δράμα, γιατί άφίνει τον ποιητή να πλανηθεί στα δικά του τα λημέρια' μά και από το αδύνατο πρέπει να είναι το πιθανό και άναγκαιο αποτέλεσμα σειράς επεισοδίων σφιχτοδεμένων με την όλη υπόθεση. 'Εκείνο που ξαφνίζει είναι το άπιθανο.

Μά ως άφίσομε τον 'Αριστοτέλη να κοιμηθεί εκεί που κοιμάται.

Μπορεί πολλοί σήμερα να πούνε πως ή Τέχνη άλλαξε, μπορεί πολλοί να πούνε, πως δεν υπάρχει Τέχνη. . . . Πολύ καλά.

Μά τότε κάθε έργο έχει τη δική του Τέχνη και τεχνικό είναι κείνο το έργο που ο συγγραφέας βρίσκεται μέσα στον κύκλο που αυτός χάραξε, που ο συγγραφέας βρίσκεται σ' άρμονία με το συγγραφέα.

Μά εδώ ούτε από το συμβαίνει.

Του κάκου τεντώνουμε τ' άφτιά μας, δεν ακούμε να παίζουν οι χορδές που ο συγγραφέας περαστικά άγγιξε' ένας θάνατος άπλώθηκε πάνω τους, ένας θάνατος καθόλου δραματικός, ένας διόλου άπροετοιμαστος, ένας θάνατος αν θέλετε χυδαίος.

Τρία στίτια μπαίνουν σε αναστάτωση, σε καθένα από αυτά γίνεται ένα ξεχωριστό δράμα και στη λύση που περιμένουμε τόσα πάθη να ξεσπάτουν, στη συνάντηση όλων αυτών των προσώπων που στριφογυρίζουν μέσα στο δράμα, δε βλέπουμε τίποτα. . . .

Τάληθινό το μυστήριο στάθηκε πως άντεξε ή Κατινούλα ένα μήνα, πριν καταλάβουνε πως αν άφήσουνε να περάση μήνας, δε θα της άπόμνησκε πιά παρά τριώ ή τεσσαρά βδομαδάνε ζωή.

Τα δυναμωτικά τα περίφημα του κ. 'Αμάρου, ολίθρια για το νεφρί της που το έρεθίζανε και που έμπυαζε ολόένα. 'Οχι πιά φάρμακα, μά φαρμάκια. Και χτικιασμένη να είτανε, όπως το θέλανε οι γιατροί, έπρεπε κάτι άλλο να της διορίσουνε. 'Η άντιπιρνή τη μεθούσε. 'Αγκαλά, το κεφάλι της πάντα σά ζαλισμένο. Και της πονούσε. 'Όταν άρχισε να σηκώνεται ύστερις από την πρώτη μέρα που φάσανε, βασιτίτανε το πρωί στα σίδερα του κρεββατιού της, ώς που να βάλη τις κάλτσες της με το ένα χέρι. Κάτω της λέγανε να τρώη, κ' έκρυφε το φαγι της, να μη δείξη πως δεν τάγγιζε, άφου φαγι της παραγγέλνανε τάφεντικά, κ' έτσι τάχα τα παρηγορούσε. 'Η 'Αννα της έδινε και να βάρτη, για να μη συλλογιέται την άββάστια της και πικραίνεται, για να της κάμη καλό και λίγη δουλειά. 'Η Κατινούλα έπιανε το βράσιμο, τρέμανε τα δάχτυλά της και πείσμωνε κ' έπαιρνε άπάνω της φοβερά να το τελειώση. Κάθε βελονιά και βράσανο. Το τραγικώτερο είτανε που για να συμμορφωθύνε μες τις

Καθένας μένει σπίτι, ίσως για νάρθει την ώρα της κηδείας.

Φέβγουμε με κάποια περιέργεια και ένω ζητάμε να συμπληρώσουμε εκείνα που ο συγγραφέας άφησε μισά, δεν μπορούμε. . . . Μια μυρουδιά, νοσοκομείου μάς παρακολουθάει, βλέπουμε μπροστά μας τον κιτριναρή θάνατο.

'Η προτελεφταία πράξη μάς συγκινεί, μά με τα γεγονότα που μετά έρχονται ή καλύτερα με τα γεγονότα που μετά δεν έρχονται, φαίνεται και ή πράξη άφτη περιττή, φαίνεται σαν ένα στόλισμα και όχι σαν ένα κομμάτι άρμονικά συνθεμένο με το σύνολο.

*

Νά, όμως επί τέλους ένα έργο Ρωμαίικο και που Ρωμαίικη ζωή ζωγραφίζει.

Τα πρόσωπα κουνούνται στη σκηνή σαν άνθρωποι, μιλάνε φυσικά, είναι αλήθεια με κάποιους, κάπου, κάπου, ποιητικούς λυρισμούς και έχει λυρισμούς που να ξεπηδάνε μέσα από τη δράση, μά τέλος πάντων φαίνονται πως βρίσκονται στη ζωή, στη σανίδα της σκηνής, και όχι στην άκρη της πέννας κάποιου ξενολάτρη συγγραφέα.

'Η γλώσσα άρκετά δημοτική, αν και παρατηρήσαμε κάποια άνομοιομορφία' άλλα πρόσωπα μιλούν έτσι και άλλα αλλιώς. Σταματήσαμε σ' όλα τα σκαλοπάτια που βρίσκονται ανάμεσα καθαρέβοντας και δημοτικής, μά τ' άφτά ως μη άδικούμε το συγγραφέα' ίσως δε φταίει αυτός, ίσως του χάλασαν τη γλώσσα οι άτυνήθιστοι στη δημοτική ήθοιοί, γιατί είναι αλήθεια, πως ένας από αυτούς συνηθισμένους στη δημοτική, ως τον πω—δεν ντρέπονται, ή Μουράτης, μιλούσε δημοτικά.

*

Οι ήθοιοί, δεν παίζανε και τόσο καλά και πολύ λίγο βοηθήσανε το συγγραφέα, μά για να είμαστε δίκαιοι και άφτός πολύ λίγο τους βοήθησε, γιατί κανένας τύπος δεν ξεχωρίζει στο δράμα, τα πρόσωπα πολύ λίγο φαίνονται συμπαθητικά και στις αϊφνήδιες σκηνές ή υπόκριση είναι πολύ δύσκολη για να μη πούμε αδύνατη.

'Η κ. Φύρστ μόνο έπαιξε άρκετά καλά την Κυρά—Κλή και σημαντικά βοήθησε το συγγραφέα' είναι αλήθεια όμως πως τη βοήθησε κι άφτός, γιατί είναι ο μόνος πετυχημένος τύπος του μέσα στο δράμα.

Σ. ΧΑΡΑΗΣ

διαταγές του κ. 'Αμάρου και να δυναμώση το κορίτσι, την άναγκαζανε κιόλας να περπατή, που με κόπο κατέβαινε τη σκαλα και πόδι δεν μπορούσε να κουνήση. Τάπόμεμα, ταχτικά, προτού βγούνε ίδιοι στο σεργιάνι, τη στέλνανε περίπατο στο περιβόλι. Το καμμένο το παιδί, που άπαραπόνεφτα συγκατάνεθε σε όλα, του κάκου, χαλόσκανε με τον καταραμένο τον περίπατο που την άφάνιζε, περίπατο δε σηκωνε τάβρωστημένο το κορμί της και θυμωνε μέσα της ο άνθρωπος ο μαρτυρισμένος.—'Τί λένε, άχι τί μου λένε τώρα να περπατώ; Της ξεφυγε ο λόγος από την κούραση και την άπελπισία. Μιάν άλλη φορά, πήγε με τη Μοιρίτα ως την άκρη του περιβολιού, σωριάστηκε σ' έναν πάγκο, και της είπε:—'Δεν μπορώ, Μοιρίτα μου, δεν μπορώ!'

Σώπασε το παιδί, κι άνεβήκανε, σωπασμένες έξαφνα κ' οι δυο τους, ίσα με το σπίτι. Καθότανε τότες ή Κατινούλα σε μια καρεγλίτσα κι όσο προσαπαθούσε τίποτις να μπαλλώση, της φαινότανε πως έφευγε, σαν άποναρκαωμένη, μακριά μακριά κι από τον έαφτό της, πως στη θέση της έβλεπε καμιά ξένη. Πάγωνε. Το μεσημέρι, με τον ήλιο που έπρεπε να την κάψη, άφου δε φορούσε στο κεφάλι παρα σκούφια ψιλή, κρύωσε τόσο μια μέρα που της φέρανε και

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΟΙ ΤΥΜΦΗΣΤΟΙ

Ἀνάμεσα δὲ τόσα πού γραφτήκανε στὶς ἡμερίδες τῆς Πόλης, αὐτὲς τὶς μέρες γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, λάμπουνε τρία ἄρθρα γραμμένα στὴν «Πρωτὰ» ἀπὸ τὸν κ. Τυμφηστή. Ὅχι γιὰτὶ λένε καινούρια πράματα, μὰ γιὰτὶ δείχνουνε «ἐν συνόψει»—οὕτως εἰπεῖν—πὼς στριφογυρίζει τὸ στενὸ κεφαλάκι δλουμένων αὐτῶν τῶν κυριῶν, πού ἀπὸ καιρὸ τώρα καταπιάνουνται πὰ κεραυνώσουνε τὴ δημοτικὴ μὰς «ἀπαξ διὰ πάντας». Ὁ Τυμφηστής πού λέτε, εἶναι ὁ κ. Δ. Σ. Παπαδόπουλος, γνωστός στοὺς πολυαριθμοὺς ἀναγνώστες τῆς ἀθηναϊκῆς ἡμερίδας «Ἀστραπὴς» γιὰ τὴ «γλυκύθησσα» ποιημάτῳ του. Κάποτε ὁ «Νουμᾶς»—ὅταν ὁ μέγας ποιητῆς ἐβγαλε τὰ Ἀστραπιαῖα τραγούδια του σὲ βιβλίον—μάλιστ' ὅπως τοῦ ἀξίζει, καὶ καλὰ τὸν συγύρισε. Ὁ κ. Παπαδόπουλος, πού ἀκούγε κάθε μέρα ἀπὸ τοὺς διάφορους ἡμεριδογράφους τῆς Ἀθῆνας, «πὼς ἤγγισε τὴν κορυφὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ», τὰ πῆρε δὲ κακὸ τὰ λόγια τοῦ «Νουμᾶ», καὶ καθὼς φάνηκε τώρα, τὸ φύλαγε μέσα του. Μιὰ λοιπὸν πού βρέθηκε στὴν Πόλην, νόμισε καλὸ ν' ἀνακατεφτῆ καὶ σὸ ζήτημα δὲ «γνώστης» πού εἶναι, μάλιστ' ἀπαντογνώστης κατὰ τὸ Κουρούπειον σύστημα. Ἀρχισε λοιπὸν καὶ αὐτὸς τὶς ψευτιές του. Ἀκούς τὴν Ἰλιάδα νὰν τὴ λένε οἱ ἀνόητοι Μαλλιαροὶ «ἱλιάδα τῶν μῦθου»; Ἀκούς τοῦτο; ἀκούς τᾶλλο; Ἀπορεῖ ὁ ἀνθρώπος, πὼς δὲ σκέφτηκαν οἱ δημοτικιστὲς τὰ τόσα σοβαρὰ πιχειρήματα πού σκέφτηκε αὐτὸς γιὰ τὴν καθαρεύουσα. Κι ἀραδιάζει τὶς σφίγιες του. Μέσα σ' αὐτὲς βρισκόμε πὼς «ἡ περισηπόμενη χρησιμεύει διὰ νὰ προφέρεται μακρότερον τὸ δι' αὐτῆς τονοῦμενον γράμμα», καὶ γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰν τὴ βγάλουμε ἀπὸ τὴ μέση ἐμεῖς οἱ μαλλιαροί. Πὼς «δὲν εἶναι δι' ἐπιστημονικὰ συγγράμματα ἐνθα ἀπαιτεῖται μεγάλη περιγραφικότης, ἢ δημώδης, διότι διὰ ταύτης ἀκροθιγῶς θίγονται ἡ ὅλα τὰ πράγματα». Πὼς «ἡ καθαρεύουσα εἶναι εὐπλαστοτέρα τῆς ἀρχαίας» (Προδοσίαν διορθῶμεν ἐνταῦθα καὶ δάκτυλον). Πὼς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἤννοει εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ τὸν Ἡσίοδου, τὸν Ὀμηρον, τὸν Δημοσθένην, τὸν Ξενοφῶντα κτλ.» (Πισίος λέει τὸ ἐναντίον); Ἐστερα λέει καὶ γιὰ τὸν Πατριάρχην. Πὼς μὰς ἀφώρισε, πὼς μὰς ἔκαμε, πὼς μὰς ἔδειξε. Ἀπάνου σ' αὐτὸ κ' οἱ ἄλλες Πολιτικὲς ἡμερίδες εἶδαμε πού γράψανε κάμποσα. Καὶ μάλιστ' αὐτὸ τὸ τελεγράφημα πού ἐστειλε ὁ Φυτίλης στὸν Πανιερώτατο γιὰ τὴ γιορτὴν του, εἶπανε πὼς θύμωσε ὁ Πατριάρχης, καὶ πὼς «ἀπεκάλεσε τὸν Φυτίλιν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ φρενοβλαβεῖς». Στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ» ὑπάρχει γράμμα τοῦ Φυτίλη, μὲ τὴν ἀκόλουθη περικοπὴ πού εἶ-

ναι γιὰ δλους αὐτοὺς τοὺς ψεῦτες πατόκορφη ψυχρολουσία. «Τὸ τελεγράφημα πού ἀναφέρει ὁ Ταχυδρόμος πὼς ἐστειλα στὸν Πατριάρχην—γράφει ὁ Φυτίλης—καὶ μ' ἐλεεινολόγησε καὶ μὲ θεώρησε γιὰ τὸ φρενοκομεῖν, εἶτανε αὐτό: Μεγάλη τρικυμία. Τὸ καρδί κιντυνέβει σὸ πέλαιγο. Ἀγιάντα, γέρο καπετάνιο! Ἀπλάδῃ, βᾶστα καλὰ, στάσου γενναῖα, θάρρος γέρο καπετάνιο. Τόστειλα στὸν Πατριάρχην στὰ βουλγαρικά. Τὸν καιρὸ δηλαδὴ πού ἐσταζε αἷμα ἡ καρδιά μας. Ὁ Πατριάρχης μ' ἀπάντησε μὲ γράμμα. Ὅχι μόνο δὲ μὲ ἐλεεινολόγησε, ἀλλὰ μ' ἐφαριστήσε καὶ μὲ διπλοφαριστήσε καὶ μούγραψε γιὰ χατήρι μου καὶ στὴ δημοτικῇ. Ὁ Πατριάρχης κ. Τυμφηστή—τ' ἀκούτε;—ἐγραψε καὶ στὴ δημοτικῇ. Τί πᾶτε λοιπὸν καὶ τὸν ἀνακατώνε καὶ αὐτὸν μέσα στὰ σοφὰ ἄρθρα σας;

Μὰ τὸ σπουδαιότερο ἐπιχείρημα τοῦ Τυμφηστοῦ εἶναι, πού ὀνοματίζει τοὺς διασημότερους μαλλιαροὺς, γιὰ νὰ δείξη βέβαια στὸν κόσμον ποιοὶ ἄσχημοι ἀνθρώποι «ἀνακινῶσι τοιοῦτον ζήτημα. Οἱ χυδαῖστοι αὐτοὶ εἶναι ὁ Ψυχάρης, ὁ Πάλλης, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Μάνος, ὁ Γρυπάρης, ὁ Χατζόπουλος, ὁ Καρκαδίτσας, ὁ Ἐφταλιώτης, ὁ Θεοτόκης, ὁ Ταγκόπουλος, ὁ Φυτίλης, ὁ Φωτιάδης κλπ.» Συγκρίνατε τώρα αὐτοὺς—πού δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα στὴ νέα φιλολογία μὰς—μὲ τὴν παρέα τοῦ Τυμφηστοῦ πού ἀγωνίζεται στὴν «Ἀστραπὴ» νὰ φτιάσῃ «Νεοελληνικὴν ποίησιν». Μπακανάκης, Φιλομήλα, Ἀστρον, Μισογιάννης, Νίκος, Μαντζουρίδης, Δημητρίου, Τυμφηστής, Πανᾶς κλπ. νὰ, οἱ μὴ χυδαῖστοι, οἱ μὴ μαλλιαροί, οἱ ἀληθεῖς ποιηταὶ τῆς νέας Ἑλλάδος!

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ὅπως εἶπαμε, στριφογυρίζει τὸ στενὸ κεφαλάκι, αὐτουνῶν πού βγαίνουν κάθε μέρα βρίζοντας τὴ δημοτικῇ, εἶτε στὶς ἡμερίδες, εἶτε στὰ καφενεῖα. Κι ἄλλοίμνη, γιὰ τὴ δυστυχημένη Ρωμοσύνη, πολλοὶ Τυμφηστοὶ βρισκονται στὴν Πόλην. Ὅμως καὶ στὴν Ἀθήνα πολλοὶ Τυμφηστοὶ εἶναι χωμένοι σὲ τύπον καὶ σὲ καφενεῖα καὶ στὴ Βουλὴ ἀκόμα....

ΑΒΥΔΗΝΟΣ

Τὸ ἀπὸ Δ. Ταγκόπουλου.

Τὴ ὥρατ' αὐτὴ μαλλί σου οἱ στεναγμοὶ τὰ χείδευαν τῆς Ἑλλῆς
σὰ σὲ θεωροῦσε Ἀδυθὴνὲ νὰ ψέλγῃς στ' ἀερογιάλι
λὲς κάρπιζαν τ' ἐπάρθενα τοῦ τέκνου τῆς Νεφέλης
στήθια πού κάρφωρα ἄρπαξε τῆς θάλασσας ἡ ἀγκυλίη.

Ἀπὸ τοῦ Ἀέαντρου τῆ γενιὰ καὶ ἂν εἴσουν—σὺ δὲ θέλεις
ἔλεος ν' ἀράξῃ ὁ πόθος σου μακρὸν σὲ χώραν ἄλλη
μὲ τὴ λαχτήρα τῆς καρδίης—κι εἶχες καρδίαν μεγάλη
τῆ νύχτα ἐπλεκες ρῆγινον στεφάνι τῆς Σαμέλης.

Στὰ μαῦρα μάτια σου ἔλαμπε τῆς λεβεντιάς ἡ πύρα
καὶ στὴν παλαιότρα τὸ γυμνὸ κορμί σου ὁ Φωτοδότης
θεωρῶντας, γιὰ καθρέπισμα ἔλεε τῆς ἴδιας νιότης.

Τώρα ὦ καίμω!—ποιὸς φτόναγε τὴν ἰδικὴν σου μοῖρα;
στὴ μάχη ἄγρια δαγκάνοντας τὴ γιγ βγῆκε ἡ ψυχὴ σου
κι ὄρνια καὶ λύκοι χαίρουνται τὸ πύγκυλον κορμί σου.

Βόλος

ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΗΝΟΣ

σάλι. Τὴ νύχτα, σὸ κρεβάτι, στοίβαζε τὰ παπλώματα, τὶς κουβέρτες καὶ τὰ χράμια, χωρὶς ποτὲ τῆς νὰ ζεσταθῇ. Τὸ μόνο πού τῆς ἄρεζε, νὰ σεβρίσῃ σὸ τραπέζι, σὰν καὶ πρῶτα, γιὰτὶ σεβρίσῃ μιά δυὸ φορές σὸ πρόγεμα, καὶ μάλιστ' ὁ κ. Ἀντρέας τὴν ἔβαζε νὰναπάθεται λιγάκι ἀπὸ τὸ ἕνα πιάτο στᾶλλο σ' ἕνα σκαμνάκι, τῆς ἔλεγε κιόλας πὼς τίποτα δὲν εἶναι καὶ πὼς σίγουρον θὰναβῆρῶσῃ. Ἀμὲ, τί πιὸ σίγουρον ὑπάρχει ἀπὸ καλὸ ἀφέντη καὶ ἀπὸ δυὸ γιατροὺς πού προσμένουνε ἀνάβρωσῃ; Πιὸ σίγουρον γιὰ νὰ σὲ σκοτώσῃ, πρᾶμα στὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει.

Τὴν κεριακὴν, δεκατέσσερες τοῦ Τρυγητῆ, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἡμερῶν τῆς ἐπιασε θέρη. Δεῖλα, ἐπειδὴ καὶ συλλογιότανε πάντα τοὺς δυὸ γιατροὺς, εἶπε ὁ Ἀντρέας πὼς ἴσως νὰ φωνάζουνε καὶ τὸ γιατρὸ τῆς Κερμαρίας, νὰ δῆ, νὰ τῆς δώσῃ κάτι, νὰ περασῇ. Ὁ γιατρός τῆς Κερμαρίας, ὁ κ. Μπόννος, εἶταν ἕνας νέος πού μὲ τὰμαζάκι του ἔτρεχε δῶθε κείθε στὰ περιχώρια, νὰ κάμῃ ἔννοεῖται ὅτι δουλειὰ καὶ ἂν τύχαινε, πόδι νὰ σιάξῃ, σὲ ἀνάγκη καὶ νὰ κόψῃ, δόντι νὰ βγάλῃ, γυναίκα νὰ γεννήσῃ, καμιά λαβωματιά νὰ δέσῃ. Χοντρή γιατρικῇ, πού τὴ γνώριζε ὁ ἄθρωπος ὡραῖα. Σὰν ἦρθε ὅμως στοῦ κ. καθη-

γητῆ, σὰ μυρίστηκε ἄβρωστη ἀπὸ τὰ Παρίσια, πολὺ φρόνιμα ζήτησε νὰ τοῦ δείξουνε τὶς συνταγὰς, καὶ ἅμα ἔνοιωσε πὼς γιὰ φυματίωση ὁ λόγος, ἀμέσως, ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἔλειπε μήτε ἀπόφαση μήτε νοῦς, διώρισε νὰ τὴ θρέψουνε μὲ χυμὸν στυμμένο ἀπὸ κρέας, ἀφοῦ ὄρεξη γιὰ τίποτα δὲν εἶχε. Τὸ χάρηκε ὁ κ. Ἀντρέας, σωστὸ τοῦ φάνηκε, καὶ ὁ γιατρός ἔφυγε. Μὰ ἡ Κατινούλα τοὺς εἶπε τότες πὼς τὸ κρεοζούμι δὲν τὸ σηκώνει τὸ στομάχι τῆς, καὶ πρόστεσε, μὲ χαμόγελο γλυκὸ, πὼς τοὺς παρακαλεῖ νὰ μὴν τῆς δώσουνε, γιὰτὶ φοβᾶται νὰ τὸ δῆ καὶ στὰ μάτια, τόσο τὸ συχαινεται.

Πρῶτη φορὰ, θαρρῶ, πού ὁ κ. Ἀντρέας ἀνακατεβότανε ἀπατός του στὴ δίαιτα, στὶς λεπτομέρειες τῆς ἀβρώστιας. Βρέθηκε καὶ, στὴ βίβλιτα τοῦ κ. Μπόννου, ἔκρυψε τῆς Κατινούλας τὰ λόγια, παραξενεφτήκα. Θέλησε νὰ μάθῃ ἀπὸ πού τῆς ἐρχότανε ἡ ἀηδία γιὰ τὸ ζουμί, πού εἶναι καλὸ πρᾶμα κ' ἐφκολα πίνεται. Μισὸ λοιπὸν ἀπὸ ἐπιστημονικὴ περιέργεια, μισὸ ἀπὸ σέβας γιὰ τοῦς μεγάλους γιατροὺς τοῦ Παρισιῶ, στοχάστηκε νὰ φέρῃ καὶ γιατρὸ πιὸ προκομμένο, γιατρὸ πού νὰπαγγέλνεται ὄχι πιά σὲ χωρὶ σὰν τὴν Κερμαρία, μὰ σὲ πολιτεία, ὅσο μικρὴ καὶ ἂν εἶναι. Ἰσια ἴσια, δεκατέσσερα χι-

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλον 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κίθσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργεῖου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδρόμου, (Ὁφθαλμιατρετο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), σὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, σὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέττου [ὁδὸς Σταθίου, ἀντικρὸ στὴ Βουλῇ]. Στὸ Βό' ο, βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπρὸστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Νόμος καὶ Δημοκρατία—Βιβλία καὶ γουρούνια
—Ὁ πυρήνας—Ὁ Νικολάκης Σπανιω-
νῆς—Τὸ ἄρθρον τῆς «Θεσσαλίας» — Εἶστε
μαλλιαροὶ ;

Ὁ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Παυλοπούλος καταδικάστηκε τὴν περασμένη βδομάδα σὲ σαράντα μερῶν φυλάκιση, γιὰτὶ δὲν καταστράφηκε ἡ Ἀχίλλεο ἀπὸ τοὺς Βουζυράρους βεῖχη πὼς φταῖε ἡ Βασιλεία καὶ τὴν ἔβρισε ἀδιάντροπα σὲ κίπιν ἐθνικὸν συλλλητήριο. Κατὰ παιδί δὲν εἶναι ὁ Παυλοπούλος καὶ οἷτε πιστεύουμε νὰχε τίποτα προσωπικὸ μὲ τὴ Βασιλεία. Τὴν ἔβρισε ὅμως πάντοτε, δταν τοῦ παρουσιάστηκε κατάλληλη περίσταση, τὴν ἔβρισε στὰ Βαγγελικὰ, ὄντας φοιτητῆς ἀκόμα καὶ βρίζοντας τὴ Βασιλίτσα, ὄχι μονάχα ὡς Βασιλίτσα ἀλλὰ καὶ ὡς γυναίκα, τὴν ἔβρισε δεύτερη φορὰ προσφωνόντας τὸ μακαρίτη Νυελιγιάνην, σ' ἐκλογικὲς παραμονές, μὲ τὰ λόγια «Ἡγγικεν ἡ ὥρα νὰ ζητηθῶσι τριάκοντα πέντε ἐτῶν εὐθύναι», τὴν ἔβρισε καὶ σὸ Ἐθνικὸν συλλλητήριο τῆς Ἀχίλλεο—καὶ πάντα, εἶπαμε, ὄχι ἀπὸ προσωπικοὺς λόγους, μὰ ἀπὸ δημοκρατικοὺς.

Γιὰτὶ καὶ ὁ κοπιούλης δικηγόρος, μελετώντας τὴ γῆρῳ του, εἶδε πὼς πολλοὶ—καὶ τενεκίδες μάλιστα οἱ περισσότεροι—ἀναδειχτήκανε καὶ γνήκιαν καὶ Προστυπουροὶ καὶ Πρόεδροι Βουλῆς καὶ ἔρανοι ἐπάλληλοι, ὄχι γιὰτὶ τᾶξίζανε, ἀλλὰ γιὰτὶ ἀγκυλιόσανε τὸ Ραμπαραδιανὸν βρίζοντας δταν βρισκονται ὄσω ἀπὸ τὴν Ἀρχὴ καὶ γιέφροντας, σὰν ψωριάκια σκυλιά, δταν τοὺς ἀνοίχτει ἡ Ἀδύτορα. Γιὰτὶ λοιπὸν νὰ μὴν τὸ κάνει καὶ ἡ ἀφεντιά του, δταν στὴ Βαγγελικῇ ὁ Νόμος εἶχε, φαίνεται, μουδιασμένα τὰ χέρια του καὶ δὲν τὸν βροταξε ἀπὸ τὸ μακρὸ, καὶ δταν ὄστερα, δταν σαλιάρειε τὸ «Ἡγγικεν ἡ

λίμετρα δρόμο ἀπὸ τὸ Χαμονοκόρφι, ἐκεῖ πού τέλειωνε καὶ ὁ σιδηρόδρομος, στὸ Δ....μιά πολιτοῦλα δυόμισυ χιλιάδων ψυχῶν, ξέρανε τὸν κ. Μαλαμὲ, πού πέσει φρόντισε κιόλας γιὰ ἕνα βήχα τῆς Μοιρίτας. Γιατρός μὲ ὑπόληψη καὶ μὲ ὄνομα. Νὰ δοκιμάσουνε, μὰ καὶ δὲ διώρισε ὁ κ. Μπόννος ὅτι ἐπρεπε, καθὼς φαίνεται. Μήνησε τοῦ κ. Μαλαμὲ τὴν ἴδια μέρα, καὶ παρουσιάστηκε ὁ γιατρός τὴν τρίτην, δεκάξην τοῦ Τρυγητῆ, δηλαδὴ μῆνα σωστὸ ἀφότου κατέβηκε σὸ ζοχικὸ ἡ Κατινούλα.

Ὁ κ. Μαλαμὲς εἶτανε ἄθρωπος τριάντα ἐφτὰ χρονῶν, κοντούτσικος, παχουλός, μὲ μουστάκι μάδρον, χωρὶς γένεια, κ' ἕνα πετὸ καὶ κάτι μάγουλα πού μαιάζανε πηχτὰ πηχτὰ, μεστὰ ζωὴ καὶ δύναμη. Τὰ μάτια ἔξυπνα, βαθιά καὶ συλλογιμένα. Εἶχε σπουδάσει σὸ Παρίσι, ὅπου σπουδάζουνε ὅλοι. Δὲν τᾶξιώθηκε νὰ μπῆ ἰατροκομῆ σὸ νοσοκομῆο, πού εἶναι τὸ καλῆτερον σχολεῖο καὶ περᾶ γιὰ τίτλος, ἐπειδὴ ἀρχινᾶ τὰ χρηματικὰ του καὶ χρέος του νὰ κερδίσῃ λίγους παραδες γιὰ τοὺς γονιοὺς του. Ἀποκαταστήθηκε νέος ἀκόμη σὸ Δ.... Πέτυχε γλήγορα. Τὸν θέλανε τώρα παντοῦ, καὶ κάμποση πείρα, μὲ τὸν καιρὸ, κάμποσα μαθήματα πού τὰ παίρνεις, ἅμα ξέρεις, ἀπὸ τὴ φύση πολὺ πιὸ σίγουρα

... 4 μακαρίτης δ Ντεληγιάννης καθάρισε το Νόμο και εργαζόμενος κατά το Παλάτι, όχι να ζητήσει ευθύνες. Αλλά να πάρει το Πρωθυπουργικό χαρτοφυλάκιο ;

Ο Νόμος λοιπό δημιουργήσας το δημοκοπικό κι όσο καλά και άλλα κι αν έκαμε σήμερα ο Νόμος που τον άρπαξε από το γιανή και τον έριξε στη φυλακή, όσο δίκαια κι αν είναι η πρόβη του, δεν τον σηκώνει όμως και το δικαίωμα να σταθεί αθώο απέναντί του και ν'άν τον πει :

— Κύριε Νόμο, η άρεστιά σου με δημιουργήσας και για ν'όσαι δίκαιο, ίσαμε το τέλος, πρέπει όμως χτες στάθμα και με δίκαιο, να σταθείς σήμερα να σε δικάσω κ' εγώ, αφού μαζί βρήκαμε τη Βασιλεία, εγώ με τα βρωμολογά μου και η άρεστιά σου με την κλασική σου άνεμελιά.

*

ΑΠΟ τα τόσα έμορφα που είπες ο βουλευτής Γάτσος στη Βουλή την περασμένη Δευτέρα, κουρευιόζοντας τα περίφημα διδαχτικά βιβλία, είναι και τούτο. Σί κάπιο σχολείο, τα παιδιά βγήκανε για να παίξουν κι άφισανε τα βιβλία τους στην αύλή, όσα γυρίσανε, δε βρήκανε τα βιβλία του, γιατί τους τα φέγγανε τα γουρούνια.

Βέβαια, τροφή καταλληλότερη απ' αυτά δεν μπορούσαν να βρουν. Δε μας είπες όμως ο κ. Βουλευτής, αν τα γουρούνια, όσα τα σφάζανε, είχαν και νόστιμο κρέας—πράμα που δεν μπορούσε ποτέ να γίνει, όσα συλλογιστεί κανείς πως γευτήκανε τέτια τροφή.

Κι όμως τα ευροισκίμενα τα Ρωμιόπουλα τη γεύουνται τόσα χρόνια τώρα, και πολύ πιθανό ν'άν τη γεύουνται κ' εις αιώνα τον άπαντα, με όλους τους κινουόριους νομούς κι όλα τα μονοπώλια που μαζερύονται.

*

ΤΡΕΙΣ μέσα στη Βουλή ξεμαρξίζουσε σημεντικά από τους άλλους συναδέρρους τους, ο Πρωτοπαπαδάκης, ο Ρέπουλης κι ο Γούναρης, κι άνεσκίνανε κάπως πιδ άνετα όσα διαβάζεσε τους λόγους τους, τους γεμάτους ούσια και λογική και τιμιότητα. Νά λοιπόν που δημιουργήθηκε ο πυρήνας μιας καινούριας πολιτικής πιδ γενικής και πιδ άνεξάρτητης. Μοναχά ο Θεός να φυλάξει να μη γίνουνα γλήγορα Υπουργοί, γιατί πάει, χαθήκανε κι αυτοί, αφού το Υπουργικό αξίωμα έχει τη δύναμη στον τόπο μας να καλπονοθεύει τους χαρχαχτήρες και να μετχορρώνει το άσπμι σε τενεκέ.

*

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ το δεσινό μίλησε στη σάλα του «Παρνασσού» ο Νικολάκης ο Σπαντωνής περί του πως πρέπει να χειραφετηθούν οι Έλληνίδες σύμφωνα με τις καινούριες θεωρίες περί γυναικών. Μεγάλο το θέμα, μα ο κύριος Νικολάκης είναι δημοσιογράφος και για τον Άθηναίο δημοσιογράφο τίποτα δεν είναι μεγάλο.

Σα δημοσιογράφος λοιπό μίλησε και λόγου του, πολύ έμορφα και πολύ έξυπνα, και με άριστους βερβαρισμούς, όσα μάλιστα ήθελε να τα πει έτσι περι διά γραμμάτων, αφήνοντας την έμορφη δημοτική που μιλούσε και ξεγλυστρώντας στην καθρεύουσα.

παρά στα νοσοκομεία, του γυμνάσανε και το χέρι και το νου. Ίσως δεν θδειαζε να περκαλουθήση όλα τα περιόδια της γιατροσύνης κι όλα της τα καινούρια τα μακαρίτια, μα συνήθιζε να τα κρίνει, όσα μπορούσε, τα πράματα με κρίση δική του, κ' η κρίση του από γεννησιμό του όρθη. Μήτε τα γνοούσε θαρόω πως είχε κάποιαν αξία, πιθανό να μην του έλειπε κ' η περηφάνεια εκείνη που με δικαιο την πηγάζουμε από το καθάριο το συναίσθημα του έαφτου μας και του τ' καταφέραμε, σα βλέπουμε πως άρχισαμε και που φτάσαμε. Μα είτανε συναμά και ντροπέδειλος. Τολμητέρος δηλαδή στους λογισμούς του, άτολμος στο φέρσιμο και στους τρόπους του. Η άτολμιά του άφτη βαστούσε, όπως και σε πολλούς πατριώτες του Μπρετόνους, από τη γλώσσα—έτσι το ξηγεύσε κατόπι ο ίδιος του κ. Αντρία. Και τόντις στην Μπρετάννια μιλούσε μπρετανικά, που είναι είδος ντόπιο ιδίωμα και διόλου δε μοιάζει με τις άλλες νεολατινικές ή ρωμικινικές γλώσσες της Γαλλίας, πρέπει όμως ο Μπρετόνος, όμα βγή όξω από το σπίτι του ή το χωριό του, γαλλικά να μιλή, επίσημη γλώσσα ή γαλλική. Από κει λοιπόν και κάποια διγλωσσία που κομποδώνει συχνά τους πιδ ίκανούς, μέσα τους, στη μητρική

Ο κύριος Νικολάκης έχει στα σκαριά, μαθαίνουμε, μεγάλο έργο για το γλωσσικό ζήτημα. Όν το ξητάσει, λέει, από άλλως νέας απόψεις το ζήτημα και θα μας άποδείξει ότι άδύνατο να δημιουργηθεί φιλολογία στον τόπο μας όσο υπάρχει γλωσσικό ζήτημα. Αυτό πιά είναι για γέλια. Πως δεν υπάρχει φιλολογία, αφού μόνο τα χρονογραφημάτά του (για ν'αφίτουμα κτακταίρος τη σπουδαία διάλεξη του στον «Παρνασσό») αξίζουσε όσο δεκά φιλολογίες μαζί ;

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΜΕ παράκτου άλίκαίρο το άρθρο που δημοσίεψε η «Θεσσαλία» του Βόλου για την «Άπολογία» του Ψυχάρη, όχι μόνο γιατί το βρίσκουμε καλό—μολονότι είναι γραμένο στην καθρεύουσα και μολονότι δε βρίσκουμε σωστές μερικες επιφύλαξεις του άρθρογράφου—άλλα και για να δείξουμε στους Άθηναίους φημεριδογράφους πως πιδ καθραά βλέπουσε και πως πιδ μπροστά τρέχουσε απ' αυτούς οι έπαρχιατες συναδέρροι τους. Για τους φημεριδογράφους πιά της Πόλης δε μιλάμε, γιατί λόγου τους ταξιδεύουσε άκόμα με τον άραμαπά.

Δεν είναι η πρώτη φορά που η «Θεσσαλία» μιλάει ξεθαρρα για την άλήθεια και τιμάει τους εργάτες της, τιμώντας συνάμα και τον έαυτό της.

— ΕΙΣΘΕ Μολλιερός ;

Αυτή την έρώτηση έκαμε κάποιος άστειος βουλευτής στον κ. Παναγιωτόπουλο, όταν ο κ. Παναγιωτόπουλος ξεπινάζε την Τρίτη βράδι από το βήμα της Βουλής τα διδαχτικά βιβλία.

Ο κ. Παναγιωτόπουλος διαμαρτυρήθηκε πως δεν είναι μαλλιάρης μα ούτε «πωγωνίτος» κ' έτσι ο άστειος βουλευτής ίκανοποιήθηκε.

Ίέτσι γίνεται όποιος λέει την άλήθεια, θίκουσε πάντα κάπιο άστειος, είτε βουλευτής είτε μη, ν'άν τον έρωτήσει :

— Είστε μαλλιάρης ;

Πολλές φορές η έρώτηση μένει δίχως άπάντηση Κρίμα που ο κ. Παναγιωτόπουλος δεν το συλλογίστηκε αυτό.

Η ΑΠΟΛΟΓΙΑ

(Από τη «Θεσσαλία» του Βόλου, 16 του Φλεβάρη, σελ. 1. στήλη 3—5).

Ο άκούρατος και ένθουσιώδης έν Παρισίους καθηγητής της Νεοελληνικής έν τω Πανεπιστημίο κ. Ψυχάρης έδωκε τελευταίως εις το Έλληνικόν κοινόν και τον τρίτον τόμον της Μελέτης του «Ρόδα και Μήλα» περιέχοντα την άπολογίαν αυτού, δι' όσα τω κατεμαρτυρήθησαν κατά τον γιγάντιον άγώνα, τον όποιον άνέλαθεν υπέρ της έπικρατήσεως της δημοτικής γλώσσας.

Μετά μεγάλου πάντοτε ένδιαφέροντος παρακο-

τους τη λαλιά, η φαντασία τους παίρνει όρμόο και τίποτα δε φοβάται στον κοινό τους, το δημόσιο το βίο, κοντοστέκουνται, και για τούτο είναι συναμά περφηνοί και νροπαλοί. Το φιλότιμό τους έφοκλα πειράζεται κι όλοένα μεγαλώνει από το να ζουνε, άκόμη και στη συγκοινωνία, μόνοι με τον έαφτό τους. Η γλώσσα, η προγονική συνήθεια της διγλωσσίας, τους χωρίζει και την ψυχή τους από τους άλλους.

Το φιλότιμο του κ. Μαλαμέ φάνηκε άνήθελά του και στις πρώτες βίζιτες που έκαμε της Κατινούλας. Ίσως πάλε τονε σκλάβωνε και δάφτونه το μυστήριο, ίσως του θόλωνε η πρόληψη τα μυκλά. Κατάλαβε άμέσως τί τρέχει, κατάλαβε κιόλας πως δεν έπρεπε κανείς να παραγυρέθη και πως ένα χειρούργημα μπορούσε να σώση την άβρωστη. Μα δεν το είπε άμέσως. Και πως να το πη ; Μήπως, ότι που ήρθε, δεν του νοματίσανε τους περίφημους γιατρούς του Παρισίου, τους μαστόρους και τους φωστήρες που φροντίσανε για την Κατινούλα ; Τί δικαίωμα είχε του λόγου του, ένα γιατρούδάκι εκεί του Λ.... να ξεστομίση γνώμη δική του ; Τάχα τον παρακαλέσανε οι συναδέρροι να κοιτάξει, του γράψανε τέλος, του δώσανε τέλος την άδεια, γιατί χρέη έχει κάθε για-

λουθούμεν και αισθανόμεθα προς τοστο καθηκον, όλην την φιλολογικην κίνητιν των λεγομένων έπαδών της δημοτικής γλώσσας και δεν δυνάμεθα ν' άποκρύψωμεν, ότι εις όλα τα είδη του γραπτου λόγου εύρομεν όντως τοιαύτα άριστουργήματα, όστε δεν είμεθα μακράν της άληθείας εάν είπωμεν, ότι πολυταχέως θα τεθη έκποδών η νεκρά γλώσσα την όποιαν διδασκόμεθα και θα επιπλευση η ζωντανή, η ρέουσα, η παραστατική γλώσσα, την όποιαν όμιλούμεν σήμεραν όλοι μας, έπιστήμονες, έμποροι, βομήχανοι, δημοσιογράφοι, και την όποιαν ήρχισαν ήδη πολλοί να μεταχερίζονται και εις τον γραπτόν λόγον, με τάσεις γενικεύσεως της χρήσεως ταύτης.

Βεβαίως ο άγών του κ. Ψυχάρη και των δημοτικιστών δεν είναι άγών υπέρ της καθομιλουμένης, άλλ' άγών υπέρ της δημοτικής, υπέρ της άκρας δημοτικής.

Δεν δυνάμεθα έν τούτοις παρά συμπαιώ να βλέπωμεν τον άγώνα κύτον. Διότι δι' αυτού θα φθάσωμεν μιαν ήμέραν εις την κατάργησιν της διγλωσσίας και εις την έμπέδωσιν καθ' όλον τον Έλληνισμόν μιας και μόνης γλώσσας, της ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ, προς την πλησιέστατα κείται η δημοτική.

Είναι πλέον πανθομολογούμενον, ούδ' αυτοί οι κοπτόμενοι υπέρ της λεγομένης καθρεύουσης το κρύπτουσιν, ότι η διγλωσσία έν Ελλάδα έφερε και άποδίδει τοιαύτα άποτελέσματα, όστε εις αυτήν και μόνον δεν ν' άποδοθη όλη η ήμιμύθεια και η κακομοιρία, η όποια μας ματρίζει.

Εις όλον τον κόσμον ένας μαθητής τελειώνων το Σχολαρχείον καθίσταται ίκανός μόνος, με τας γνώσεις τας όποιας άπεκόμισε, να άποδοθη εις τον άγώνα της ζωής καλλίτερον κατηρτισμένος και από τον ίδικόν μας τελειόφοιτον του Πανεπιστημίου.

Έδώ στέλλομεν τα παιδιά μας εις το Σχολείον και καθήνται ένδεκα χρόνια, τελειώνουν το Γυμνάσιον και αν τους ρωτήσης τί έμαθον θα ήδης ότι δεν μπορούν να γράψουν άλανθάστως δύο νοήματα η μιαν ιδέαν, διότι επί ένδεκα χρόνια παραγέμισαν τας κεφαλάς των με παρακειμένους και ύπερσυντελικούς σαν τον περίφημον Δελυκόω, ής, ή, Δελυκόωτε ήτον, ήτον. Δελυκόωτες είμεν, είψασαν και..... ήσαν ! ! !

Ο κυκεών αυτός και η ένθική ζημία η προερχομένη από την διγλωσσίαν αυτήν δεν ήτο δυνατόν η να συγκινήσωσι ανθρώπους άγαπώντας το Έθνος και βλέποντας διοφάνερρον τον μαρμαδόν εκ της έμ-

πρός και προς τους συναδέρρους, όχι μονάχα προς τους άβρώστους ; Άζαφνα, δεν είναι και όρθο ν'ανακατίθεται σε πράματα που τα ξετάσανε και τάποφασίσανε με τη γνώση τους. Η γνώση του μπορεί να μην τους άρέση, και με δίκαιο. Του κόστιζε ως τόσο να φύγη έτσι, δίχως να τους ανοίξη λιγάκι τα μάτια, γιατί άπορούσε με τα τόσα περιττά γιατρικά, που άδύνατο να μην τη βλάψουσε. Συλλογίστηκε τότες να τους δώση να καταλάβουσε πως άλλίως έπρεπε να πιάσουσε τη δουλειά, και τους παραγγείλε να πλένουμε τη φούσκα με βορικό όξυ διαλυμένο στο νερό, δηλαδή με νερό βορικωμένο τριάντα ως τριάντα πέντε βαθμώ θερμοκρασία. Νόμιζε πως κάπως θα νοιώσουσε, αφού τους έδειχνε πως η φούσκα θέλει τώρα προσοχή, έννοείται και το νεφρί μαζί της, επειδή άλλος τρόπος δεν υπάρχει να θεραπεύης νεφρί, παρά θεραπεύοντας πρώτα τη φούσκα. Πρόστεσε πως τους συδούλεβε άπλή και κάπως στοιχειώδην θεραπεία. Τις δύο τελεφταίες λέξεις της είπε μάλιστα με τόνο χωριστό. Τα λόγια του άφτά είτανε τα μόνα που σου φανερώνανε, αν ήθελες να το ήδης, πως δεν έγκρινε τους συναδέρρους του. Μέσα του τάλεγε πιδ χοντρά, και σάστιζε πως δεν το στοχαστήκανε να της διορίσουσε τουλάχιστο πλυσί-

μονής εις τὸ νὰ μανθάνωμεν νεκρὰν γλῶσσαν καὶ νὰ παραμελῶμεν ἢ νὰ θεωρῶμεν χυδαίαν τὴν διὰ τῶσαν αἰῶνων διαπλοασθεῖσαν ἀγνήν νεοελληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἰδοὺ ὁ κ. Ψυχάρης καὶ μετ' αὐτὸν χορεία ὄλη εὐρυμαθῶν ἀνδρῶν ἔδωκαν τὸ σύνθημα ἀποσκορακίσεως τῆς καθαρῆς καὶ ἀναγκασμοῦ τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ.

Ἴσως οἱ σοφοὶ αὐτοὶ ἄνδρες νὰ μὴ ἐξελέξαν καλὸν δρόμον διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς γλώσσης ἢ ἡποία ἔπρεπε καὶ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκδιώξῃ τὴν καθαρῆσαν καὶ νὰ κυριαρχήσῃ αὐτῆς.

Ἴσως νὰ μὴ ἔπρεπε νὰ κηρυχθῶσι ὑπὲρ τῆς ἀκρῶς δημοτικῆς καὶ ν' ἀναγκασθῶσιν οὕτω ν' ἀποδεχθῶν λέξεις ἀκαταλήπτους ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ ἀκαταλλήλους διὰ τὸν Ἕλληνα. Ἴσως ἔπρεπε νὰ ξεσπαθῶσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὲρ τῆς καθομιλουμένης. Αὐτὰ ὅμως εἶναι ζητήματα τὰ ἡποία δὲν ἔχουν θέσιν εἰς ὅσα σήμερον γράφομεν.

Τὸ βέβαιον ἓνα εἶναι. Ὅτι δηλαδὴ οἱ ἀποφασίσαντες τὴν μέγαν καὶ καλὴν κατὰ τῆς καθαρῆς ἰσχύος ἀνάλαβον ἔργον γιγάντιον καὶ μεγίστης ἔθνικης ὠφελείας πρόξενον, ἔργον ἄνευ τοῦ ἡποίου βεβαίως δὲν θὰ παρετηρεῖτο ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννησις ἢ παρατηρουμένη σήμερον, ἔργον ἄνευ τοῦ ἡποίου βεβαίως ὁ βαρκάρης, ὁ ἀμαξῆς καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ θὰ ἐξηκολούθει νὰ μένῃ εἰς τὸ σκότος καὶ νὰ μὴ κατορθῶν νὰ διαβάξῃ ἐφημερίδας, διότι αὐταὶ κατ' ἀνάγκην θὰ ἐγράφοντο εἰς τὴν ὑπερκαθαρεύουσαν καὶ ὄχι εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν τὴν μικρὴν τῆς καθομιλουμένης ἀπέχουσαν.

Ἀπεκαλέσαμεν σοφοὺς τοὺς πρωτεργάτας τοῦ μεγάλου τούτου ἀγῶνος καὶ ἀληθῶς μόνον ἄνδρες βαθυτάτης μαθήσεως, πολλῶν γνώσεων, ἐντριβεῖς τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης ὁπαδοὶ καὶ ἐμπλοὶ ζήλου καὶ ἐθουσιασμοῦ ἡδύνατον' ἀναλαβόντες τὸ γιγάντιον τοῦτο ἔργον.

Εἰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν τούτων, ὁ πρῶτος ἴσως πάντων, εἶναι ὁ κ. Ψυχάρης. Αὐτὸς ἐπῆρε τὸ ζήτημα κατὰκαρδία καὶ μετ' αὐτὸν πεποιθήσιν πού ἐμπνέει ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Ἰδέας, ὡς νέος μάρτυς, ἐργάζεται ὑπερανθρώπως μετ' ὅλην πειθὸν καὶ τόσον ἔνθεον ζῆλον, ὥστε κωτώρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ σκορπίσῃ ρίζας παντοῦ ἡ γλῶσσα ἡ δημοτικὴ, ὠδηγούμενος καὶ ἔχων ὡς γνώμονα οὐχὶ πείσματα καὶ μίσος, ἀλλὰ μόνον τὴν γλωσσολογικὴν ἐπιστήμην, τὸ Φῶς δηλαδὴ, τὴν Ἀλήθειαν, τὴν ὀ-

ποῖαν ὅσον καὶ ἂν εἶναι τις προκατειλημμένος δὲν δύναται ἢ νὰ ἐνστερνισθῇ.

Εἰς τὴν «Ἀπολογία» του, ὁ κ. Ψυχάρης ἀντεπεξέρχεται θαρραλίως μετ' ἐπιστικὴν ἐπιχειρημάτων θαυμασίων κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐπολέμησαν τὸ ἔργον του, ἐξετάζων καὶ διυλίζων μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου γράμματος τοῦ Ἀλφαβήτου, ὅλα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ἡποία τὸν κατηγοροῦν.

Ἐκεῖνο, τὸ ἡποῖον πρέπει νὰ θαυμάσῃ κανεὶς εἶναι ἡ πειθὸ μετ' ἧς γράφει, πειθὸ προερχομένη καὶ ἀπὸ τὴν γλῶσσαν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν βαθυτάτην μελέτην τοῦ ζητήματος, τὸ ἡποῖον τόσον ἐξουσιάζει ὥστε ἀσφαλῶς δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι αὐτῷ ἀνήκει τὸ γέρας.

Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι ἐγράφοντο εἰς τὴν δημοτικὴν καὶ πολλὰ τερατοῦργήματα ὑπὸ ἀδεξίων τινῶν φρονούντων, ὅτι δύναται νὰ γίνωσι μεγάλοι ἄνδρες ἐὰν ἐπίτηδες ἐρευνῶντες εὐρίσκουσι λέξεις δῆθεν δημοτικὰς μὴ ἐλθούσας ἐκ τῆς χρήσεως εἰς φῶς, ἢ τὰ νάπαλιν ἐφευρίσκοντες καὶ πλάττοντες τοιαύτας, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ νόημα.

Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου δὲν πρέπει νὰ καταδικάσωμεν ἀπαξάπαντας τοὺς ἄνδρας ἐκεῖνους, οἵτινες λοιδοροῦμενοι, ὑβρίζομενοι, ἀπειλούμενοι, ἀπεργάζονται τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος παρέχοντες διὰ τῶν ἔργων τῶν εἰκόνα ἀληθῆ τῆς γλώσσης τῆς Ἑλληνικῆς. Διότι ὅσον καὶ ἂν φωνάζουν μερικοὶ, γλῶσσαν δὲν ἔχομεν ἢ μάλλον ἔχομεν δύο, μίαν Κυριακάτικην ὅταν γράφομεν ἢ ἡμιλοῦμεν ἀπὸ βήματος, καὶ μίαν καθημερινὴν τὴν ἡποῖαν μεταχειρίζομεθα εἰς τὸ σπῆτι μᾶς καὶ τὰς συναναστροφὰς μᾶς.

Βεβαίως πολὺ δύσκολον νὰ θέλῃ τις ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος νὰ ἐξοβελίσῃ γλῶσσαν ἐπιβληθεῖσαν ἀπὸ τῶσαν ἐτῶν, ἔστω καὶ πλαστήν. Ἄλλὰ δέον ν' ἀπεκδεχόμεθα τὰς ἀληθείας καὶ νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς καθομιλουμένης δημοτικῆς εἰς τὸ μέλλον καὶ εὐχόμεθα τὸ μέλλον αὐτὸ νὰ εἶναι προσεχὲς καὶ οὐχὶ ἀπώτερον, διὰ νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τοῦς ὄνυχας τοῦ σχολαστικισμοῦ.

Ἡ «ἀπολογία τοῦ κ. Ψυχάρη» δὲν ἀφίνει τίποτε ἀνεξίτηστον ἐξ ἐκείνων τὰ ἡποία ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις καὶ ἐπιχειρήματα τῶν ὁπαδῶν τῆς καθαρῆς ἑναντίον τῆς δημοτικῆς. Καὶ τὰ λέγει μετ' ὅλην σαφήνειαν καὶ τὰ ἐξελέγχει τόσον προσεκτικῶς καὶ προσδίδει εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του τόσον ἐπιστημονικὸν κύρος, ἀνατρέχων εἰς τὰς κυριολεξίας τῶν λέξεων μετ' ὅλην πειστικὴν ἐπίστασιν, ὥστε ἀναμένο-

μεν τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν εἰδότην γλωσσολόγων, διότι εἰς αὐτοὺς ἀπευθύνεται, ἵνα ἴδωμεν ποῖα σαθρὰ καὶ τετραμμένα ἐπιχειρήματα θ' ἀντιτάξουν διὰ νὰ πολεμήσωσιν τὴν ὑγίαν καὶ ὀρθὴν καὶ ἀληθῆ ἀπολογία τοῦ κ. Ψυχάρη, ἢ ἡποία οὐδ' ἔχνος ἀμφιβολίας ἀφίενει εἰς τοὺς καλῆ τῆ πίστει συζητούντας περὶ τοῦ δικαίου τῆς ἐπικρατήσεως μιᾶς ἄλλης γλώσσης ἀπὸ τὴν μακαρονιστικὴν ἐκείνην τὴν ἡποῖαν ἀκούομεν εἰς τὸ βῆμα καὶ βλέπομεν εἰς τὰ συγγράμματα.

Ἡ εἰς μικρὰ κεφάλαια διαίρεσις τῆς ὅλης τῆς «Ἀπολογίας» καθιστᾷ τὸ βιβλίον οὐ μόνον ἐπαγωγόν, ἀλλὰ καὶ διδοὺ λαβὴν εἰς τοὺς ἐναντίον φρονούντας ἐπιτυχέστερον καὶ καλλίτερον ν' ἀντικρούσωσι τὸν συγγραφέα.

Τοιοῦτο τὸ βιβλίον ἀξιοανάγνωστον καὶ συνιστῶμεν τὴν ἀπόκτησίν του εὐρισκομένῳ ἐν τῷ βιβλιολεῖῳ τῆς «Ἐστίας» ἐν Ἀθήναις.

Ὁ συγγραφεὺς μᾶς ὑπόσχεται καὶ νέα βιβλία καὶ τὴν «Μεγάλην Ῥωμαϊκὴν Γραμματικὴν» ἢ ἡποία ὅμως θ' ἀργήσῃ νὰ ἐλθῇ εἰς φῶς, διότι ἐργάζεται τώρα ἐπ' αὐτῆς.

Δ. καὶ Γ.

Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ

(Συνεδρίαση τῆς 21 τοῦ Φλεβάρη)

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ. — Ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἀρθροῦ, παρακαλῶ νὰ προστεθῇ παράγραφος, ἐν ἣ νὰ σημειῖται ὅτι τὰ διδασκτικὰ βιβλία θέλουσι συντάσσονται ἐν γλώσσῃ ὁμαλῇ καὶ καθαρῆς, καθόσον ἀδιστακτικῶς φρονῶ ὅτι ἡ καθαρῆς γλῶσσα εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος τῆς ἔθνικης ἡμῶν ἀνορθότητος. (Χειροκροτήματα).

ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ. —... Οἱ δημοτικισταὶ εἶναι ἄθλιοι... Μᾶς συμβουλεύουσιν νὰ ναιτιάζωμεν διὰ δυναμίτιδος τὸν Παρθενῶνα... Δὲν εἶναι Χριστιανὸν... Τὰ ἔργα τῶν εἶναι ἐμέσματα... καὶ ὀλέθρια ἔθνικῶς... Τὴν καθαρῆσαν καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς δις μετεχειρίσθη. (Χειροκροτήματα).

(Κοίταξε τὴν ἐφημερίδα «Χρόνος», 22 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 2, στήλη 4. — Ἡ ἀπάντησις αὐτῆς τῆς ἀνορθῆς βρίσκειται σκορπισμένη μέσα στοὺς τέσσερις τόμους τοῦ «Νουμά» καὶ σὲ κάθε γραμμὴ τοῦ σημερινοῦ φύλλου).

ματα; Γὰ θάνατο λοιπὸ τὴν εἶχαν; Τέτοιο αἰσθημα μεταφράζε ὁ κ. Μαλαμῆς, μιλώντας γιὰ στοιχειώδεις θεραπείαις.

Μὰ ἡ Ἄννα καὶ ὁ Ἀντρέας δὲν ζέραν ἀρκετὴν γιαντρικὴν, πού νὰ φωτιστοῦνε ἀπὸ τόσο ψιλὸ νόημα. Τόφελος πού τὸν παρακαλέσανε νὰ ζανακοπίασῃ τὴν ἀβριανήν, ὥσπου νὰ προμηθευτοῦνε τὰ χρειαζόμενα, γιὰ νὰ τοὺς μάθῃ πῶς γίνεται τὸ πλύσιμο, καὶ ὁ Ἀντρέας ξεπροβόδεψε τὸν κ. Μαλαμῆ ὡς τὴν στράτα κάτω τοῦ Χαμονοκορφοῦ, κουβεντιάζοντας μαζί του. Ὁ Ἀντρέας πού ὅταν ἄκουγε νὰ τοῦ λένε τὰ πράματα νέντα σκέττα, χωρὶς νὰ τοῦ τὰ μασοῦνε, λόγῳ δὲν εἶχε νὰ μὴν τὰ πιστέβῃ, μάλιστα ὡς τὸν ἀκούγε ἀπὸ ἰδιογῶστες γιαντροὺς, ἅμα σ' ἔβλεπε νὰ διατάξῃ, ἀρχινοῦσε νὰ σηκώνεται καὶ στὸν κριτικὸν τὸ νοῦ, πού τέλος τῶν τελῶν ζυπνοῦσε, ὑποψία. Ῥωτώντας τὸν κ. Μαλαμῆ πῶς βρῖσκει τὴν ἀρρώστη, παρατήρησε πῶς ὁ γιαντρὸς τίποτα θετικὸν δὲν τοῦ ἀπαντοῦσε. Σὰ νὰ μὴν ἤθελε κιάλας νὰ παντήσῃ, καὶ ἀλήθεια ἡ συνείδησις τοῦ γιαντροῦ τῆς μικρῆς μικρῆς ἐπαρχίας δὲν τὸν ἄφινε νὰ κόβῃ καὶ νὰ βράβῃ μετ' αὐτοὺς πελάτες. Τοῦ ἀποκρίθηκε λοιπὸν πῶς καλὸ ἢ ἀρρώστη νὰ κρεββατωθῇ, πῶς μετ' ὅλες φροντίδας, μετ' ἀκατάπαφτην θεραπείαις, ὑπάρχουσε πι-

θανότητες τριάντα τοῖς ἑκατὸ νὰ γιαντρεφτοῦνε τέτοιαις ἀρρώσταις. Πρῶτα νὰ δοκιμάσουνε τὰ φουσκοπλύσματα. ἔπειτα ἴσως κάνουνε καὶ τίποτις ἄλλο. Κ' ἔρχεται ἄθριο.

Συλλογισμένοις γύρισε σπῆτι ὁ Ἀντρέας. Ἀνέβηκε στῆς Κατινούλας. Στὸ κρεβάτι, χλωμῆ, λιγνή, διάφανο τὸ πετάι της. Σὴν παρηγορημένη ὡς ὅσο λιγνὴ ἀπὸ τὴ βίζιτα, ὡς πῶς ξεθαβῆ. Ὁ Ἀντρέας τῆς ἐπιασε τὸ χέρι καὶ τῆς χάρδεψε τὸ μέτωπο. Κι ἀμέσως βάλθηκε νὰ τὴν βωτῇ, γιὰ νὰ ξερεθνήσῃ ὡς τὴν τάχα νὰ τῆς εἶπανε οἱ δύο τῆς γιαντροὶ τὸ Παρίσι, τί ἀκολούθησε καὶ στήν κλινικὴν. Ἄπὸ τὰ πῶς δύσκολα στὸν κόσμῳ εἶναι νὰ καταφέρῃς ἄθρωπο τοῦ λαοῦ, ἄθρωπο ἀκαλλιέργητο καὶ πού κοινωνικὰ ἀτέλειται μακριὰ σου, νὰ σὲ πληροφορήσῃ σὰ καθέκαστα μετ' ὅλες ἀναγκαῖαις λεπτομέρειαις, ἄφινε πού ντρέπεται καὶ δὲν ζέρει ὁ ἴδιος ἂν τὰ λείει σωστά. Μὰ ὁ Ἀντρέας ἤθελε τώρα νὰ τὰ ζακρῖβῶσῃ τὰ πράματα, σὰ νὰ βρισκότανε μπροστὰ σὲ κανένα κείμενο ἀρχαῖο, πού θὰ τὸ γυρίσῃ ἀπὸ δῶ, θὰ τὸ γυρίσῃ ἀπὸ κεῖ, ὥσπου νὰ τὸ καταλάβῃ, μεθοδικά. Ἴσως πάλι ἡ βαζιουστημένη βασιανισμένη Κατινούλα δὲν πρόσεμεν ἄλλο παρὰ μίαν ἀφορμὴν νὰ μιλήσῃ. Τὸ φέρισμο τοῦ κ. Ἀμάρου καὶ τὰ στερνὰ λόγια τοῦ κ.

Λανέζου, ὡς πῶς τότες καὶ κοίταξε τὰ βροχιδάρμενα τὰ τζάμια, τῆς καθόντανε ἀκόμη στήν ψυχῇ. Ἄκρες μέσες, τοῦ τὰ ξερούσανε ὅλα, μετ' ὅλην τῆς τὸν ἀθῶο κ' εἰλικρινό. Ἐνοῦσε ὁ Ἀντρέας μονομιᾶς. Κ' ἔφριξε. Κατέβηκε στῆς ἀδερφῆς του.

— «Ἄννα μου, ἔχεις μεγάλη μεγάλη μπιστοσύνη στὸν κ. Λανέζο;»

— «Μὰ βέβαια! Συστημένος ἀπὸ τὸν κ. Ἀμάρου!»

Ἡ Ἄννα εἶχε δηλαδὴ τὴν μεγαλήτερη μπιστοσύνη, ὄχι στὸν κ. Λανέζο, παρὰ στὸ φίλο τους τὸν Ἀμάρου, πρόθυμη νὰ τονε διαφεντέψῃ καθὲ φορὰ πού τύχαινε νὰ τὸν πειράξῃ, ὡς εἶναι καὶ χωρατέβοντας, ὁ ἀδερφός της γιὰ τῆς ἀτέλειωτῆς τῆς βετσίτες. Μεθοδικὸς ὁ Ἀντρέας, καθὼς πάντα, εἶδε πῶς ἐκείνη τὴ στιγμὴ κάλλιο νὰ μὴν ἀνοίξῃ τέτοιαι κουβέντα.

— «Ὅχι, δὲ σὲ βωτῶ γιὰ τὸν κ. Ἀμάρου. Ἐγὼ σὲ βωτῶ γιὰ τὸν κ. Λανέζο. Σοῦ φάνηκε πῶς τόντις σκοπέβει νὰ χειρουργήσῃ τὴν Κατινούλα τὸν Ἄη Δημήτρη;»

(ἀκολουθεῖ)